

Centre d'Estudis Demogràfics

**VALORS I INTENCIONS FAMILIARS
DE LES MARES JOVES: UNA ANÀLISI DEL DISCURS
A BARCELONA I A MADRID**

Núria GARCÍA-SALADRIGAS
Xiana BUENO
Pau MIRET

406

*PAPERS
DE
DEMOGRAFIA*

2012

Centre d'Estudis Demogràfics

**VALORS I INTENCIONS FAMILIARS
DE LES MARES JOVES: UNA ANÀLISI DEL DISCURS
A BARCELONA I A MADRID**

Núria GARCÍA-SALADRIGAS
Xiana BUENO
Pau MIRET

346

El text es presentarà com a comunicació al
VI Congrés Català/Internacional de Sociologia
“Societats i cultures més enllà de les fronteres”
que es celebrarà a Perpinyà (França),
del 25 al 27 d'abril de 2013.

Centre d'Estudis Demogràfics

2012

Resum.- *Valors i intencions familiars de les mares joves: una anàlisi del discurs a Barcelona i a Madrid*

S'analitzen els discursos de deu mares joves, entre 24 i 35 anys, amb estudis mitjans o superiors, residents a les àrees metropolitanes de Barcelona i Madrid, que conviuen amb la seva parella i que tenen un fill/a. L'objectiu de l'estudi és conèixer quines dificultats van experimentar amb l'arribada del fill, així com quins condicionants subjectius detecten a l'hora de plantejar-se l'arribada d'un segon. Tot i que la hipòtesi inicial postulava que aquestes mares havien decidit no tenir un altre fill, donades les dificultats de conciliació familiar i laboral observades amb l'arribada del primer, els resultats mostren la intencionalitat d'aquestes de tenir un fill més, arribant al nombre ideal de dos. La principal motivació és donar un germà al fill actual, ja que la relació entre germans és molt valorada per les entrevistades. Destaquen també les dificultats experimentades per les mares a l'hora de compaginar la vida familiar i laboral desencadenant un conflicte que es resolt amb la reducció de l'horari, les responsabilitats o les oportunitats laborals de les mares però mai de les seves parelles.

Paraules clau.- Intencions de fecunditat, valors, conciliació familiar i laboral, Barcelona, Madrid.

Resumen.- *Valores e intenciones familiares de las madres jóvenes: un análisis del discurso en Barcelona y Madrid*

Se analizan los discursos de diez madres jóvenes, entre 24 y 35 años, con estudios medios o superiores, residentes en las áreas metropolitanas de Barcelona y Madrid, que conviven con su pareja y que tienen un hijo/a. El objetivo es conocer qué dificultades experimentaron con la llegada de su hijo, así como qué condicionantes subjetivos detectan en el momento de plantearse la llegada de un segundo hijo. Aunque nuestra hipótesis inicial postulaba que estas madres habían decidido no tener otro hijo, dadas las dificultades de conciliación familiar y laboral observadas con la llegada del primero, los resultados muestran la intencionalidad de éstas de tener un hijo más, llegando al número ideal de dos. La principal motivación es darle un hermano al hijo actual, ya que la relación entre hermanos es muy valorada por las entrevistadas. Destacan también las dificultades experimentadas por las madres al compaginar la vida familiar y laboral desencadenando un conflicto que se resuelve con la reducción del horario, las responsabilidades o las oportunidades laborales de las madres, pero nunca de sus parejas.

Palabras clave.- Intenciones de fecundidad, valores, conciliación familiar y laboral, Barcelona, Madrid.

Abstract.- *Family values and intentions of young mothers: a discourse analysis in Barcelona and Madrid*

This article analyzes the speeches of ten young mothers among 24-35 years old, with secondary or college education who are living with their partner or spouse and their first child in the metropolitan area of Barcelona or Madrid. The main aim of the study is to know what kind of difficulties they faced with the birth of their first child and which subjective conditions are detected in order to proceed to have the second child. Our initial hypothesis postulated that these mothers had decided not to have a second child because of the obstacles in work-family balance. However, the results show the intention of having another child, reaching the ideal number of two children. The main reason is to give their child a brother or sister being the sibling relationship highly valued by the interviewees. As a consequence of the experienced difficulties on work-family balance, these mothers reduced their working hours, job opportunities or responsibilities in contrary to what their partners did.

Keywords.- Fertility intentions, values, work-family balance, Barcelona, Madrid.

ÍNDIX

1.- Introducció	1
2.- Marc teòric	2
3.- Dades i metodologia	8
4.- Anàlisi	11
4.1.- Biografia de les protagonistes	11
4.2.- Anàlisi del discurs	16
4.2.1.- El primer pas: la formació de la parella	16
4.2.2.- L'estratègia de tenir el primer fill	18
4.2.3.- El gran conflicte: feina o família	22
4.2.4.- Les obligacions del pit	29
4.2.5.- Anem pel segon?	34
4.2.6.- Un fill, un article de luxe?	38
5.- Conclusions	43
Referències bibliogràfiques	47
Annex	49

ÍNDIX DE TAULES

1.- Perfil de les entrevistades	12
Annex	
1A.- Codis Atlas.ti, nombre de cites segons entrevistades	50
2A.- Famílies de codis	52

**VALORS I INTENCIONS FAMILIARS DE LES MARES JOVES:
UNA ANÀLISI DEL DISCURS A BARCELONA I A MADRID**

Núria GARCÍA-SALADRIGAS

ngarcia@ced.uab.es

Xiana BUENO

xbueno@ced.uab.es

Pau MIRET

pmiret@ced.uab.es

1.- Introducció

La baixa fecunditat és un fenomen característic de les societats post-industrials que es perllonga des de la segona meitat del segle vint fins l'actualitat. Espanya es caracteritza per ser un dels països del món amb més baixa fecunditat. En aquest article s'analitzaran un conjunt d'entrevistes en profunditat realitzades dins del projecte *Gender Equity and Fertility in Postindustrial Societies* dirigit per Mary C. Brinton de la Universitat de Harvard i coordinat per Anna Cabré des del Centre d'Estudis Demogràfics, on també participen els investigadors Pau Miret i Xiana Bueno. L'anàlisi se centrarà en les mares amb un fill, amb l'objectiu de conèixer en quin context van tenir el seu primer fill així com quins condicionants subjectius troben a l'hora de plantejar-se l'arribada d'un nou membre a la família.

Gender Equity and Fertility in Postindustrial Societies proposa estudiar perquè la fecunditat ha caigut tan acusadament en algunes regions postindustrials (Espanya, Japó i Corea) i només moderadament en altres (Suècia i Estats Units). La seva hipòtesis postula que els rols de gènere, les institucions i les situacions econòmiques interactuen amb les característiques individuals per influenciar les intencions dels joves a l'hora de formar una família. Aquest projecte vol aprofundir en com es generen els mecanismes de formació de la família incorporant especialment les normes de gènere i les institucions en l'explicació de les intencions individuals. Les metes teòriques es duren a terme a partir d'una estratègia mixta. Primer, provant les hipòtesis determinants de la formació de la família amb

enquestes del World Values Survey a vint-i-quatre països de l'OCDE utilitzant un model lineal jeràrquic. Després es realitzarà una recerca qualitativa en cinc regions focals representatives dels diferents nivells de fecunditat: Espanya, Japó, Corea del Sud, Suècia i Estats Units. Originalment aquest projecte contempla entrevistar individus, homes i dones, en tres moments diferents del procés de formació familiar, formació de la parella, transició al primer fill i transició al segon fill. Per aquest treball s'han seleccionat deu entrevistes corresponents a dones que són mares.

Així, en aquest article utilitzaré part de les entrevistes fetes a Espanya, que correspondran a mares entre 24-35 anys amb estudis mitjans o superiors, residents a les àrees metropolitanes de Barcelona i Madrid que conviu amb la seva parella i que tenen un fill/a. Es tracta així d'un grup molt seleccionat, d'un col·lectiu jove, amb estudis mitjans o superiors i de contextos urbans amb possibilitats de seguir incrementat la família donat que la seva vida reproductiva encara no ha finalitzat.

2.- Marc teòric

Un dels factors determinants que expliquen el descens en la fecunditat és l'augment del nivell educatiu de les dones i la seva entrada en el mercat de treball. El principal fenomen que explica la davallada de la fecunditat és la major capacitat per part de les dones d'obtenir ingressos (Becker, 1981). Tot i que la revolució anticonceptiva va propiciar un millor control sobre el calendari i el nombre de fills desitjats, aquesta explica només una petita part del descens de la fecunditat. El factor essencial resideix en com les dones redueixen el seu paper en la cura dels fills a mesura que augmenten la seva participació en el mercat laboral. Al ser ambdós incompatibles, segons el model de Becker, les dones com a més instruïdes són, més es veuen obligades a triar entre formar una família o realitzar una carrera professional. El cost d'oportunitat es major com major és el nivell d'instrucció, doncs guanyen més o, des del punt de vista familiar, perden més en abandonar el mercat de treball. L'expectativa de la participació laboral en l'adulthood incentiva a les nenes i les joves a invertir més en el desenvolupament del seu capital humà aplicable en el futur mercat laboral, el qual addicionalment augmentarà la seva capacitat de guanys en aquest, entrebant encara més la seva formació familiar.

A més, donat que les dones amb estudis formals tenen una menor demanda de fills, la qualitat de vida que se'ls hi voldrà oferir serà superior (Becker, 1981). Això implica una major inversió en l'educació i el desenvolupament de les capacitats dels fills, és a dir, dels costos directes. Així, en les societats postindustrials els pares tenen menys fills i inverteixen més en cada un d'ells, tant en la vessant econòmica com en l'emocional. Existeix un gran interès en el benestar del fill, ja que s'ha compromès més quantitat de temps, diners i energia en la seva criança i educació.

Tanmateix, una parella es decideix a tenir un fill quan considera que els beneficis, tant emocionals com econòmics, seran superiors als seus costos (McDonald, 2000). Tenir un fill té un cost psíquic pels pares pel que fa als efectes sobre l'autonomia, la dependència de la parella, la pèrdua de xarxes socials i l'impediment de desenvolupar noves capacitats. Per aquest motiu no és estrany que les taxes de fecunditat siguin més baixes en aquelles dones amb estudis superiors. Aquestes es veuen immerses completament en el mercat laboral amb els beneficis emocionals que els hi comporta i observen els costos que per a elles suposaria tenir un fill. Un fill implica tant costos directes (monetaris) com indirectes (el temps dedicat a la cura dels fills que no es pot destinar al treball formal amb la pèrdua de renda que això provoca). En un model en què l'home és l'únic proveïdor, els costos indirectes per a les mares són irrelevants i l'Estat pot promoure la natalitat mitjançant subvencions. En canvi, en un model marcat per l'equitat de gènere el cost laboral que han de pagar les dones treballadores a l'hora de tenir fills supera amb escreix les subvencions que puguin rebre per part de l'Estat. Així, els costos financers que poden generar els fills s'han vist superats pel cost que suposa per les seves mares les pèrdues en l'àmbit laboral. Tot i que els costos directes es mantindran durant un període molt més prolongat, aquests són infravalorats a l'hora de prendre la decisió de tenir un fill.

En el cas espanyol, els obstacles en la formació de la parella i l'establiment de la llar són claus per entendre la baixa fecunditat (Bernardi i Requena, 2003). Les dones han augmentat significativament l'educació, conformant un col·lectiu que no està disposat a emparellar-se amb homes amb estudis inferiors. Això se li suma el fet que els joves tenen la percepció que les relacions de parella són vulnerables, ja que, molts d'ells han experimentat el final de la relació entre els seus pares i les conseqüències econòmiques que se'n poden derivar. El reconeixement que les relacions de parella són vulnerables i l'augment del seu nivell educatiu fa que les dones joves necessitin ser independents econòmicament abans d'emancipar-se (McDonald, 2000). De fet, l'abandonament per part

dels joves de la llar familiar s'ha endarrerit àmpliament a Espanya en les últimes dècades, a mesura que les possibilitats d'aconseguir ingressos disminueixen i s'encaria el preu de l'habitatge (Garrido i Requena, 1996; Miret, 2004). Els joves troben en la perllongada convivència amb els seus pares un confort material molt superior al que podrien aconseguir si creessin la seva pròpia llar. En les últimes dècades l'endarreriment mitjà dels joves en l'entrada a la primera ocupació supera els dos anys, però si es té en compte la influència de l'atur i la temporalitat es pot afirmar que els joves han posposat la seva integració laboral un mínim de sis anys (Garrido i Requena, 1996). D'aquests gairebé tres són atribuïbles a l'extensió de la seva formació. Aquestes dificultats en l'entrada al món laboral i en l'emancipació tenen efectes en la fecunditat, ja que un endarreriment en la formació de la família implica un endarreriment en la concepció dels fills i una disminució del temps disponible per a tenir-ne el nombre desitjat (Requena, 1997).

L'augment en el nivell educatiu de les dones ha propiciat un augment de la infecunditat i un descens del nombre de fills totals. En el cas català l'augment de fecunditat de les dones natives en generacions nascudes després de l'any 1967 és explicat sobretot pel retard a la primera maternitat, que provoca un augment ràpid de la proporció de dones sense fills als 35 anys. A partir d'aquesta edat, es redueix la probabilitat de tenir un fill i augmenta la proporció de dones infèrtils (Devolder, 2010). Altres estudis d'àmbit estatal senyalen com les dones de la generació 1958-1962 amb una infecunditat més alta són aquelles que han realitzat estudis universitaris (24%), triplicant les que tenen estudis baixos (7,5%) (Bernardi i Requena, 2003). A més, per aquestes generacions, un 24% de les dones amb estudis baixos ha tingut descendència de tres o més fills, versus el 11,5% de les dones amb estudis superiors. Per tant, podem afirmar que hi ha una divisió socioeconòmica en el comportament reproductiu. La infecunditat i la baixa descendència es donen en el cas espanyol amb major freqüència entre les dones més instruïdes.

D'altra banda, cada cop són més comuns les parelles on els dos membres aporten ingressos a la llar i es reparteixen les tasques domèstiques i la cura dels fills. No obstant, en alguns països tot i que aquests valors d'igualtat es donen en els àmbits del treball i l'educació, no es reproduïen dins de la llar, fet que provoca la reducció de la fecunditat (McDonald, 2000). En el règim de benestar "familiarista", en que podem caracteritzar Espanya, la família és l'encarregada de la cura dels dependents, ja que l'Estat no està dotat de serveis d'atenció (Esping-Andersen, 1999). Així, en el cas espanyol, les llars segueixen regint-se pels papers tradicionals pel que fa a la distribució de les responsabilitats domèstiques. Els

canvis en la posició econòmica i social de les dones no vénen acompanyats per canvis en l'organització social i familiar. Es produeix una contradicció entre el nou rol laboral de les dones i la resistència del context social a transformar-se d'acord amb aquesta situació. Així, són les dones les encarregades de buscar noves estratègies per fer front a aquesta situació, la major part de les quals són de caràcter privat o informal (Tobío, 2002).

Tanmateix, les necessitats familiars i les disponibilitats de temps no són iguals al llarg del cicle vital. El debat de la conciliació de la vida laboral i familiar apunta al propòsit que les dones i els homes puguin fer compatibles els itineraris laborals i familiars amb condicions de qualitat, en els moments i períodes amb més requeriments familiars (Escobedo, 2008). Les dones experimenten arran del primer fill les dificultats pròpies de la conciliació, ja que han de complir amb el seu rol com a mare però no troben el recolzament necessari, ni en l'Estat ni en el mercat de treball, per a poder compatibilitzar ambdues tasques (Bernardi i Requena, 2003). Molts cops, i degut al retardament de la maternitat i a l'augment del nivell educatiu, el suport familiar també queda en segon terme, ja que els avis són massa grans, treballen o viuen massa lluny per tenir cura dels néts. Així, el tradicional suport intergeneracional que rebien les mares treballadores a través de les seves mares, les àvies, no podrà ser utilitzat en un futur, quan les últimes generacions d'àvies mestresses de casa i disponibles per a la cura infantil vagin desapareixent i sent substituïdes per àvies dins del mercat de treball i menys propenses a assumir el paper de mares substitutes (Tobío, 2002).

Pel que fa la participació de l'home en les taques de la llar, en un estudi qualitatiu (Tobío, 2002) les entrevistades afirmaven que els problemes de conciliació es resoldran quan els homes participin activament i de manera igualitària a l'àmbit domèstic. Les entrevistades relataven com estaven "educant" als seus marits per a que assumissin, ideològicament i pràcticament, les taques que els hi corresponien en la cura de la llar i la família, en reciprocitat amb la nova situació laboral de les dones. Altres estudis referents a noves famílies (parelles amb almenys un fill de 13 anys o menys que viuen a la corona metropolitana de Madrid) mostren que la pauta de divisió del treball gairebé igualitari és molt minoritària, entre un 8 i un 12%, segons el tipus de tasques que s'incloguin (Meil, 1999). Amb l'arribada d'un nou membre a la família aquesta divisió desigual en la llar segueix vigent.

En el cas espanyol la llicència per paternitat és de dues setmanes, període extremadament curt que no produeix canvis estructurals en les actituds i pràctiques familiars (Escobedo, 2008). D'altra banda, les llicències paternals no remunerades són utilitzades en un 96% per

dones, tot i que aquestes es donen en poques famílies i en períodes curts de temps. L'absència de llicències paternals i per la cura de familiars adients per promoure una bona conciliació es salda amb resultats molt diferents segons gènere. En el cas de les dones comporta la sortida no regulada o mal regulada del treball, mentre que pels homes s'afronta amb una implicació deficitària en les taques de la cura familiar, fet que obstaculitza el desenvolupament de la igualtat d'oportunitats entre gèneres (Escobedo, 2008).

Un dels recursos principals per a ajudar a fer compatibles el món del laboral i la cura dels fills hauria de ser la llars d'infants. No obstant, destaquen dos problemes essencials que impedeixen aquesta funció: la manca de coordinació entre els horaris escolars i laborals i les vacances escolars considerablement més prolongades que les dels treballadors (Tobío, 2002). Aquests desajustos mostren l'escassa assumpció per part de les institucions públiques de les conseqüències de la generalització de l'activitat laboral femenina. Els horaris de les escoles bressol i col·legis segueixen estant adaptats al ritme temporal característic de les mestresses de casa: entrada tardana i sortida primerenca. En el cas espanyol segons l'*Encuesta de Compatibilización Familia-Empleo* de 1998 gairebé un terç dels fills de mares treballadores entra a la llar d'infants després que comenci la seva jornada laboral i en un 58% dels casos els fills surten abans que la mare l'hagi finalitzada (Tobío, 2002).

La mida de la família és el resultat tant de les preferències com dels canvis de l'entorn on la família viu. A Espanya, segons l'enquesta de fecunditat de 1999, un terç de les dones afirma que existeix diferència entre el seu nombre de fills desitjat i l'actual (Adserà, 2005). D'aquestes, aproximadament un terç considera que encara no ha acabat la seva vida reproductiva. Les raons més citades per les entrevistades sobre perquè es produeix aquest desajust provenen bàsicament de l'edat avançada, els problemes de salut i el context econòmic. Entre les generacions més joves les limitacions econòmiques són el principal obstacle, sent la necessitat de trobar una feina fora de casa i la desocupació tant de la dona com de la seva parella, elements àmpliament citats. Així, les dones posposen l'arribada dels seus fills fins aconseguir un treball estable o la suficient experiència per poder trobar una feina amb facilitat després de la maternitat. Com a resultat es produeix una reducció de la mida de la família ja que les dones que es decideixen a ser mares esperen a tenir els fills fins al final de la seva vida reproductiva (Boongarts, 2001).

Tanmateix, les discrepàncies dins de la parella referents a la mida de la família poden produir un descens en la fecunditat en representar els fills un compromís financer a llarg termini amb la parella. La diferència de preferències podria indicar un increment en la fragilitat o una baixa qualitat en la unió, fet pel que els individus optarien per no comprometre's en la inversió de tenir un fill (Adserà, 2005). De fet, quan un membre de la parella no desitja l'arribada d'un fill, sigui l'home o la dona, les intencions de l'altre individu es desplacen cap a aquesta opció, amb independència dels rols de gènere existents. Un estudi realitzat als Estats Units confirma que els desacords de la parella envers el nombre de fills desitjats condueix a famílies petites (Thomson, 1997).

En síntesi, el principal factor que ha propiciat la baixa fecunditat a Espanya és la incorporació de la dona al mercat laboral i les implicacions que aquest genera en la seva visió de la maternitat. L'augment en la formació de les dones fa que aquestes participin activament en el mercat laboral, construint una carrera que es pot veure trencada pel naixement d'un fill. Així, l'impediment per conciliar el treball i la família fa que les dones optin per la reducció del nombre de fills, i en alguns casos per evitar la maternitat a favor del desenvolupament professional. D'altra banda, la baixa fecunditat espanyola també té com a factor explicatiu les dificultats que tenen els joves a l'hora de conformar una nova llar. Els joves es troben amb obstacles en l'àmbit d'accés a la vivenda i el mercat laboral. La tendència a prolongar els estudis i postergar l'emancipació de la llar paterna propicia que les unions es produeixin més tard, reduint el nombre d'anys totals disponibles per a tenir els fills desitjats. Per últim, un altre dels factors destacats és la manca d'ajuts públics a la maternitat i les institucions socials que dificulten la conciliació entre família i treball.

Donat aquest context on les mares treballadores suporten una gran càrrega dins de la seva vida quotidiana, la nostra pregunta d'investigació gira entorn a quines dificultats han experimentat les dones amb l'arribada del primer fill, tant en l'àmbit laboral com en el familiar. Tanmateix, es vol saber si aquesta nova situació fa que es replantegin no tenir-ne un segon, no per la inexistència d'aquest desig sinó per la percepció que és un cost inassolible. La nostra hipòtesis és que les mares han decidit no tenir un altre fill donades les dificultats de conciliació familiar i laboral observades amb l'arribada del primer infant.

3.- Dades i metodologia

Aquest treball de recerca està basat en la tècnica qualitativa d'anàlisi de discursos a partir de entrevistes. Una entrevista en profunditat pot ser definida com una tècnica per obtenir informació mitjançant una conversació amb un individu en la qual es transmet la pròpia definició de la situació estudiada (Ruiz i Ispizua, 1989). Les entrevistes en profunditat ens permeten conèixer les percepcions, interpretacions, significats i perspectives de les entrevistades. És a dir, a partir d'elles podem extreure la visió dels individus de les seves experiències i del món que els envolta.

La metodologia emprada es recolza en la Teoria Fonamentada (Grounded Theory) creada per Glaser i Strauss al 1967. Podem concebre aquesta aproximació com una metodologia d'anàlisi inductiva que proposa un procés d'anàlisi qualitativa amb la finalitat de l'emergència d'una teoria inductiva envers una àrea substantiva. Dit d'una altra manera, aquesta té com a propòsit la creació d'un conjunt d'hipòtesis conceptuals, arrelades en les dades substantives procedents de la problemàtica d'estudi. Així, la teoria es genera i emergeix de les dades empíriques, fonamentada en l'àrea substantiva i desenvolupada inductivament. El resultat final és l'elaboració de proposicions teòriques que, a un nivell conceptual, puguin explicar els processos socials observats. Per tant, podem afirmar que l'essència de la teoria fonamentada rau en l'èmfasi de l'emergència i generació de teoria; l'anàlisi com a acció central en la investigació des d'una lògica inductiva i la transformació de la teoria substantiva en una teoria formal (Trinidad, Carrero i Soriano, 2006).

En un primer estadi i abans de realitzar les entrevistes es va crear una guia d'aquestes en la que es senyalaven els punts de més interès per a la investigació i les hipòtesis que conferien més rellevància a les dades escollides. Aquesta estructura prèvia va permetre després la comparació de les diferents percepcions sobre les temàtiques estudiades. L'objectiu de l'entrevista era percebre les valoracions de les entrevistades tant a nivell general, o macro, fent referència a normes, institucions o regles del mercat de treball i condicions de l'economia; com a referents a les intencions individuals de cadascuna d'elles vers aquests aspectes. Així, l'entrevista està dissenyada configurant cinc blocs, quatre de nivell micro (quina percepció tenen de la seva vida les entrevistades) i un de nivell macro (quina valoració fan a nivell de la societat). La primera secció fa referència a la història de vida centrada en la quotidianitat i el treball. La segona, tracta les normes interioritzades respecte a l'edat, ordre i intensitat dels esdeveniments amb especial importància a la

formació de la parella i al naixement del seu primer fill/a. El tercer bloc respon a les idees sobre gènere. En el quart bloc s'indaga sobre els comportaments atípics en la llar i el mercat de treball. Per últim, en el cinquè apartat, es valoren les percepcions socials vers el matrimoni i el nombre de fills en la societat espanyola contemporània.

Un cop elaborat aquest guió i després de la realització de les corresponents proves pilot, es procedia al treball de camp, és a dir, a la realització de les entrevistes que eren enregistrades amb gravadora de veu per a una posterior transcripció. Aquestes es van realitzar entre desembre de 2011 i gener de 2012. L'entrevista tenia una duració aproximada entre cinquanta minuts i una hora i vint, i estava realitzada al lloc acordat entre l'entrevistat/ada i l'entrevistador, ja fos el domicili particular del primer, el seu lloc de treball o bé a un indret públic com una cafeteria. En el mateix moment de l'entrevista i després de signar el document de consentiment de cessió de dades que garantia l'anonimat del entrevistat, s'emplenava una fitxa biogràfica de cada entrevistat on constaven els punts essencials del seu perfil sociodemogràfic. Les entrevistes són anònimes, fet pel que s'ha procedit a canviar el nom de l'individu entrevistat per un pseudònim. En acabar l'entrevista se'ls hi va demanar que omplissin, amb caràcter optatiu, un full d'ingressos.

L'entrevista semi-dirigida i estructurada estava formada per preguntes obertes que donaven llibertat a l'entrevistat/ada a que contestés lliurement a partir dels seus coneixements i experiències viscudes. En la transcripció es van respectar en la seva totalitat les expressions utilitzades per l'entrevist/ada, i es van reflectir tant les emocions com els silencis que realitzava durant el seu discurs, a fi de respectar la naturalesa del mateix. No obstant, també es formulaven preguntes guiades per la teoria, dirigides per la hipòtesi, on es feia una petita introducció sobre la temàtica i després es formulava una pregunta en direcció a la mateixa. L'entrevista s'enfocava en l'experiència subjectiva dels individus amb l'objectiu d'aconseguir d'ells la seva definició de la situació. Per aquest motiu, l'entrevista estava sempre oberta a que respostes o relats imprevistos donessin peu a noves hipòtesis i interpretacions de l'experiència (Ruiz i Ispizua, 1989).

L'anàlisi del contingut, com qualsevol altra anàlisi qualitativa, procedeix de forma cíclica i circular, i no de forma seqüencial lineal. Un text és sotmès a múltiples lectures i manipulacions, sense que sigui suficient una lectura i una categorització inicial per molt detallades que aquestes siguin. Aquest és un dels aspectes en els que l'anàlisi qualitativa es diferencia més dràsticament de la quantitativa, donat que en aquest últim, després d'una primera lectura, s'efectua la codificació corresponent del text i, d'aquí cap endavant,

L'anàlisi s'efectua sobre aquestes dades ja codificades i no en la seva forma original (Ruiz i Ispizua, 1989).

Un cop transcrits les entrevistes es va procedir a l'anàlisi dels discursos mitjançant el programari "Atlas.ti" en la seva versió 5.0 que permet extreure, categoritzar i entrelligar els diferents discursos. Així, es van vincular 611 cites amb 59 codis¹ integrats posteriorment en sis famílies²: matrimoni i família, primera maternitat, mare treballadora, paternitat, tasques de la llar i cura dels fills i futurs fills. L'objectiu d'aquest procediment és poder mostrar petits fragments dels discursos que representen la concepció més significativa de l'estudi envers a cadascun dels punts examinats. Per aquest motiu no és tan important la quantitat d'entrevistes analitzades com la qualitat dels discursos de les mateixes.

La categorització és el procediment pel qual es resumeixen idees en conceptes genèrics i s'elaboren les relacions entre ells i amb categories superiors que poden ser anomenades famílies o superfamílies. El desenvolupament de la teoria implica la formulació de xarxes de categories o conceptes i les relacions entre ells. Així, es poden elaborar relacions entre categories superiors. Durant tot el procés les impressions, associacions, preguntes i idees s'apunten en notes de codis que complementen i expliquen els codis que s'han trobat (Flick, 1998). Per tant, podem dir que la categorització consisteix en simplificar i reduir el nombre de dades a un nombre menor de classes o categories. Diferents dades s'inclouen en una mateixa categoria pel fet de tenir quelcom en comú. La transformació del text en dades s'efectua mitjançant el procés de codificació i categorització. La codificació teòrica és el procediment d'analitzar les dades recollides per desenvolupar una teoria fonamentada. Així es realitzen una sèrie d'operacions en les quals les dades es desglossen, conceptualitzen i es tornen a reunir de noves maneres. La codificació inclou la comparació constant de fenòmens, casos i conceptes i la formulació de preguntes que es dirigeixen al text. Finalment, el procés de codificació porta al desenvolupament de teories per mitjà d'un procés d'abstracció (Flick, 1998). Acabada la tasca de construcció de les dades (identificació, mostreig, categorització/codificació) arriba el moment de la seva anàlisi. Les dades no parlen per si mateixes, se les ha de fer parlar, s'ha d'extreure el seu significat, s'han de realitzar inferències del text als seus contextos (Ruiz i Ispizua, 1989).

¹ Veure llista de codis a l'Annex 1.

² Veure famílies a l'Annex 2.

En l'anàlisi de discursos s'han analitzat deu entrevistes semi-estructurades a dones d'entre 24 i 35 anys que conviuen en parella a la Regió Metropolitana de Barcelona o Madrid i que tenen un fill/a. Els individus responen a les següents característiques: nacionalitat espanyola, estudis mitjans o superiors, no són estudiants a temps complet, no estan esperant un segon fill i són heterosexuales. La mostra és va seleccionar a partir del procediment de *snowball*, consistent en la cerca dels candidats a partir de xarxes socials (Vogt, 1999) de forma que a cadascun dels entrevistats se'ls hi demanava que facilitessin fins a un màxim de tres persones tractant d'evitar la concentració d'individus pertanyents a cercles socials propers i seleccionant a aquells individus que concordessin amb les característiques buscades. La taula 1 mostra un resum de les principals característiques de les deu entrevistades.

4.- Anàlisi

4.1.- Biografia de les protagonistes

Ana, 34 anys, estudis universitaris

És llicenciada, va estar vivint a l'estranger on era professora de secundària. No obstant, abans de tenir a la seva filla donava classes a un gimnàs; actualment no treballa però està pensant en tornar-ho a fer. Va deixar la seva vida i la seva feina a l'estranger per a començar una convivència amb la seva parella, que també té estudis superiors i treballa en un aeroport. Porten onze anys de relació, cinc d'ells convivint en un pis del que ell ja era propietari. No estan casats però no descarta casar-se pel jutjat en un futur. Tenen una filla de set mesos i vol formar una família amb dos o tres fills, decisió que la seva parella comparteix. Ella porta el pes de les tasques de la llar i de la cura de la nena tot i que la seva parella també hi participa.

Taula 1.- Perfil de les entrevistades

Nom	Edat	Edat parella	Edat fill/a	Estudis	Estudis parella	Activitat	Activitat parella	Duració nuviatge	Duració cohabitació	Duració matrimoni	Duració de la relació	Tipus d'unió
Ana	34	36	1	Màster	Màster	Aturada	Ocupat	6	5	0	11	Cohabitació
Margarita	33	34	2	Màster	Mitjans	Ocupada	Ocupat	2	5	0	7	Cohabitació
Inés	33	34	1	Llicenciatura	Llicenciatura	Ocupada	Autònom	7	2	4	13	Matrimoni
Abril	27	31	1	Mitjans	Llicenciatura	Aturada	Autònom	5	5	2	12	Matrimoni
Isabel	32	38	1	Màster	Primaris	Jornada parcial	Ocupat	1	7	0	8	Cohabitació
Teresa	30	30	3	Màster	Màster	Ocupada	Ocupat	0,4	2	9	11	Matrimoni
Imma	31	31	1	Mitjans	Primaris	Jornada parcial	Aturat	4	0,6	6	10,6	Matrimoni
Clara	24	25	2	Diplomatura	Màster	Ocupada	Ocupat	3	0,5	0	3,5	Cohabitació
Elsa	35	33	6	Màster	Primaris	Ocupada	Aturat	3	2	10	15	Matrimoni
Sofia	29	31	1	Llicenciada	Llicenciatura	Jornada parcial	Ocupat	6	0	2,5	8,5	Matrimoni

Font: Elaboració pròpia

Margarita, 33 anys, estudis universitaris

Va estudiar una enginyeria informàtica i treballa en el seu sector. Arran del naixement del seu fill ha tingut problemes amb la reducció de jornada, que li ha estat negada pel que ha hagut d'agafar una excedència. La seva parella, que comparteix professió amb ella, també ha tingut dificultats ja que va agafar la reducció de jornada, però al poc el van acomiadar. Dos anys abans d'emancipar-se amb la seva parella ella havia tornat a viure amb els seus pares el que es va fer insostenible i en tornar a marxar li va proposar que anés amb ella; portaven dos anys de relació. Actualment fa cinc anys que resideixen en una vivenda de propietat. Estan inscrits com a parella de fet i no tenen intenció de casar-se. Tenen un fill de dos anys i ella vol tenir un o dos fills més, tot i que creu que es quedarà amb dos. En la distribució de les tasques de la llar ella assumeix més pes que ell.

Inés, 33 anys, estudis universitaris

És psicopedagoga i treballa com a mestra de primària en una escola, està en contacte directe amb els nens i també és cap d'estudis tot i que realitza tasques administratives. La seva parella té estudis de primària i un negoci propi, és autònom. Després de nou anys de relació, dos d'ells cohabitant, van decidir casar-se pel civil. En la seva vida va veure un ordre lògic per ambdós en primer sortir de casa dels pares per conviure en parella, després formalitzar-ho casant-se i finalment tenir un fill. Té una filla d'un any i vol tenir un segon fill i potser un tercer, tot i que no ho veu clar ja que troba que tres fills requereixen molt de temps. Les tasques de la llar recauen sobre ella, especialment entre setmana.

Abril, 27 anys, estudis mitjans

El seu dia a dia està centrat en la cura de la seva filla ja que actualment no treballa, tot i que té experiència en el món de la restauració i els serveis. Ha cursat estudis de formació professional. La seva parella té estudis de secundària elemental i té un negoci d'hostaleria en el que inverteix la major part del dia. Està casada, ja que és religiosa i des de petita s'ha volgut casar per l'església. Casar-se va ser un requisit previ per a tenir un fill tot i que no per a cohabitar, ja que portaven cinc anys vivint junts. La seva filla, d'un any, va néixer dos anys després de casar-se i espera poder-li donar un germanet ja que pensa que el

nombre ideal de fills és dos. El pes de les tasques de la llar el porta ella gairebé totalment donada l'absència de la seva parella durant el dia.

Isabel, 32 anys, estudis universitaris

Treballa en el departament de comunicació d'una empresa. Quan va tenir el seu fill va agafar la jornada reduïda que no espera ampliar fins que ell tingui vuit anys. La seva parella té estudis secundaris i treballa en l'àmbit de la comunicació. Porten vuit anys de relació, set d'ells cohabitant en un pis de lloguer. Quan van començar la relació ell ja estava independitzat i venia d'una relació prèvia i ella vivia amb la seva mare. No estan casats però en un futur és possible que es casin pel jutjat. La seva parella insistia en tenir un fill, però per ella no era el moment oportú fins que arran d'un viatge d'ell, el va trobar tant a faltar que es va decidir. Ara tenen un fill d'un any i la seva família ideal consistiria en tres o quatre fills mentre que per la seva parella en serien tres. Tot i això creu que acabarà tenint només dos fills. Es distribueixen les tasques de la llar equitativament, tot i que tenen una dona de la neteja.

Teresa, 30 anys, estudis universitaris

Es dedica a la recerca en ciències socials. El seu marit també té estudis universitaris però treballa a l'àmbit financer per manca d'oportunitats en el sector que va estudiar. Se'n van anar a viure junts a l'estranger als cinc mesos de conèixer-se i després de dos anys cohabitant es van casar per a demostrar especialment a les seves famílies que era una relació seriosa ja que eren molt joves; d'això ja fa onze anys. Un problema de salut d'ella va desencadenar la decisió de tenir el fill, pel fet que ella no volia renunciar a la maternitat de cap de les maneres. Tenen una filla de tres anys i mig i espera tenir tres fills; està oberta a un quart si té temps, tot i que la seva parella es plantaria amb la seva filla actual. La distribució de les tasques de la llar recau més sobre ella.

Imma, 31 anys, estudis universitaris

Treballa com a investigadora a l'àmbit sanitari. En tenir la seva filla va agafar la reducció de jornada, per la que treballa cinc hores al matí. La seva parella també té estudis universitaris i treballava com a professor de secundària però actualment està a l'atur.

Després de quatre anys de relació i mig de convivència es van casar pel jutjat, el detonant va ser la decisió de adquirir el seu propi pis. Porten junts gairebé onze anys i tenen una filla d'un any. Tant ella com la seva parella volen tenir un parell de fills, tot i que si ella no treballés s'animaria a un tercer. La distribució de les tasques de la llar és bastant equiparada, tot i que ella porta la "responsabilitat de qui ha de fer les coses".

Clara, 24 anys, estudis mitjans

Treballa a una empresa de transport però espera canviar de feina ja que no se sent valorada. Va tenir la seva filla sense planificar-ho amb la seva anterior parella i durant els primers dos anys de vida de la seva filla van viure a casa dels seus pares amb ella. Al tenir la nena no va agafar la reducció de jornada però si li van canviar al torn de matí. Actualment viu amb la seva filla i la seva nova parella que també té estudis mitjans i treballa en l'àmbit de l'orfebreria. Porten tres anys i mig de relació dels quals sis mesos convivint junts i ambdós venien de viure amb els seus pares. No estan casats però a ella li agradaria fer-ho per "poder-se veure de blanc". La seva filla té dos anys i mig. Per a ella el nombre ideal de fills són tres tot i que creu que en tindrà dos. La seva parella es quedaria amb la família tal i com és en l'actualitat. El pes de les tasques de la llar el porta principalment ella.

Elsa, 35 anys, estudis universitaris

Té una diplomatura a l'àmbit de les ciències socials i treballa com a coordinadora de la delegació d'una ONG que tracta amb col·lectius en exclusió; realitza tant treball administratiu com de camp. En reincorporar-se a la feina després de la baixa de maternitat va demanar un canvi de torn que no li va ser atorgat, el que va fer que la seva parella s'encarregués de la nena, pel que afirma que "tenien els rols canviats". Ell és dos anys més jove, té estudis universitaris i actualment està a l'atur. Després de tres anys de relació i dos anys de convivència es va casar pel jutjat com una manera de formalitzar la situació de la seva parella, ja que vivien a l'estranger i van decidir venir a Espanya; d'això ja fa deu anys i porten quinze junts en total. Tenen una filla de sis anys. El seu nombre ideal de fills és dos, per un "nivell pràctic" de poder mantenir-los i poder dedicar-los-hi temps, tot i que a la seva parella no li molestaria tenir-ne un tercer. Pel que fa les tasques de la llar se les reparteixen equitativament.

Sofia, 29 anys, estudis universitaris

Després de llicenciar-se i fer un màster, va començar a treballar en una empresa en l'àrea de marketing i comunicació. Al tenir a la nena van sorgir problemes per a reincorporar-se a la feina, ja que van estar negociant amb ella per a acomiadar-la tot i que finalment li van concedir la reducció de jornada. La seva parella també té estudis superiors i treballa en l'àmbit financer. Després de sis anys com a parella van decidir casar-se, fa dos anys i mig i van començar a viure junts en un pis de lloguer. En aquell moment ell ja vivia independent i ella va emancipar-se de la vivenda familiar. Tenen una filla de set mesos. Per a ella el nombre ideal de fills és tres i amb la seva parella planegen tenir segur dos. Una noia està amb la nena entre setmana i els hi fa les tasques de la llar, el menjar l'hi cuinen a casa dels pares d'ell, pel que la restant distribució de les tasques de la llar és equitativa.

4.2.- Anàlisi del discurs

4.2.1.- El primer pas: la formació de la parella

La formació de la parella és l'inici del projecte familiar. La convivència permet un aprofundiment tant en el coneixement de l'altra persona com d'un mateix. Arran de la convivència amb la parella, les entrevistades identifiquen canvis significatius en la seva vida. Aquelles que provenien de viure soles o en un pis compartit senyalen la diferència que suposa conviure amb la parella en termes d'afecte i comprensió. Per a les que suposava una emancipació de la llar paterna aquesta nova etapa els hi va comportar més independència, però també més responsabilitats; el que els hi ha premés madurar.

Les expectatives a la convivència giraven entorn a poder compartir més temps amb la persona estimada construint un projecte en comú. Tot i això, la convivència no es sempre una tasca fàcil, i algunes de les entrevistades asseguren haver renunciat a petites manies pel bon funcionament de la relació. Una de les entrevistades afirma que pensava que li seria més fàcil aconseguir el seu espai dins de la relació.

Tot i que totes les entrevistades conviuen amb la seva parella, no totes estan casades. En alguns casos el matrimoni es concebut com un tràmit burocràtic, un simple paper que et dóna dret a accedir a certes prestacions. Aquest és el cas d'una de les entrevistades que es

va casar ja que volia tornar a Espanya i per a poder-ho fer amb la seva parella, de nacionalitat estrangera, el més pràctic era casar-se. Una altra, es va casar per a demostrar que la seva relació era seriosa ja que els dos eren molt joves. També “per un nivell pràctic” una d’elles va decidir-se a fer el pas arran de la compra d’una vivenda. Una perspectiva oposada veu el matrimoni com un compromís, un símbol que mosta que s’ha fet un pas més dins de la parella. Una de les entrevistades que es va casar per l’església assegura que va fer-ho perquè des de petita, al formar part de la comunitat, casar-se per l’església havia estat el seu somni, ja que volia celebrar una gran cerimònia i vestir-se de blanc. Per a ella casar-se va ser un requisit previ a tenir un fill. No obstant, la majoria de les entrevistades casades van celebrar una cerimònia civil i una d’elles es va inscriure al registre de parelles de fet.

Imma, 31 anys, estudis universitaris

“Pues, o sea, era una cosa que, como, legalizar una situación o sea, más que nada porque sabíamos que queríamos estar juntos y bueno, pues entre no tener los papeles y tenerlos pues... mejor tenerlos.”

Abril, 27 anys, estudis mitjans

“No, a ver... Yo soy creyente. Mi pareja, pues a lo mejor no lo es tanto como yo. No ha vivido a lo mejor tanto en lo que es el tema de la Iglesia y tal. Yo pues sí que lo he vivido. Desde bien pequeña pues he estado en la Iglesia y tal, y me apetecía hacer una boda de Iglesia, de esas que veía cuando era pequeña y decía, "Algún día a lo mejor soy yo, ¿no?". (...) No. A mi marido se le encendió la chispa de ser padre y dije, "Bueno, tú quieres hijos, yo quiero boda" Fue un poco así chantaje emocional... y él en ningún momento pues estuvo en contra ni nada, ¿no? O sea, me dijo que vale.”

D’altra banda, hi ha una concepció oposada que tracta el matrimoni més com quelcom problemàtic que beneficiós, al veure en ell un obstacle si arribat el dia la parella es separa. Més enllà de la gratificació personal la resta de beneficis del matrimoni no semblen estar clars. Algunes de les entrevistades que no estan casades han rebut pressions arran de l’arribada dels seus fills, al que elles responien que aquests tenen un pare i una mare independentment del seu estat civil.

Abril, 27 anys, estudis mitjans

“Bueno, porque nos lo dicen mucho sobre todo, tíos, mis padres no dicen absolutamente na, los suyos menos todavía, pero, el resto de la familia sí que te hace comentarios del palo, claro es que el niño necesita un padre, bueno, el niño tiene un padre aunque no estemos casados, eso no tienen nada que ver. O sea, no lo ven bien que tengamos un niño sin habernos casado primero”.

Les entrevistades veuen com la cohabitació està plenament acceptada en la nostra societat, tot i que en el moment de tenir fills sí que observen certa pressió vers el casament. La formació de la parella no es veu qüestionada, ja que cada individu pot prendre les decisions que cregui més adients en aquest àmbit de la seva vida. De fet, les entrevistades afirmen que la felicitat no té perquè estar condicionada per la formació d'una parella, ja que hi ha individus que prefereixen estar sols i no per aquest motiu són menys feliços. Tot i això, creuen que si elles estiguessin solteres la seva família i amics les animarien a sortir i conèixer gent.

4.2.2.- L'estratègia de tenir el primer fill

La majoria de les entrevistades es van quedar embarassades amb una planificació prèvia, és a dir, en el moment en què elles van considerar-ho oportú. En alguns casos haurien preferit tenir un fill abans, més joves, però la maternitat s'aplaça per factors tant laborals com de parella. En un dels casos la maternitat s'avança per un problema de salut que fa que s'aboqui a tenir un fill, ja que en el cas que en un futur no pogués "seria massa renúncia". Tanmateix, un dels detonants destacats a l'hora de prendre la decisió de ser mares és l'opinió de parella. Una d'elles destacava com va avançar la maternitat perquè volia que la seva parella fos un pare jove pel que no podia esperar més. Una altra es decidia a ser mare per la pressió de la seva parella que insistia fermament en la paternitat com una necessitat vital.

Isabel, 32 anys, estudis universitaris

"Bueno fue en realidad que Miguel, sí que quería tener hijos. Estuvo mucho tiempo, "Venga, venga, vamos a tener hijos" y yo "No, no, no, no" (...) Él ya estaba preparado desde hacía un tiempo, de hecho ya me había dicho que sí que quería y tal. Y yo era la que no... no, para mí la maternidad nunca ha sido... no ha sido nunca una prioridad en mi vida. Lo que hablábamos antes ¿no? Hay mujeres que tienen así eso como super fundamental para poder desarrollarse como mujeres o como personas, para mí no es importante y... y lo hice más por la pareja".

Tot i que la mostra està composta per un grup de mares joves, entre 24 i 35 anys, pel que el seu calendari reproductiu encara no està acabat, algunes d'elles fan referència a l'anomenat "rellotge biològic". Aquest exerceix una pressió sobre les dones, que arribada

certa edat es veuen obligades a prendre una decisió. Algunes d'elles asseguruen que si hagués estat possible haguessin avançat l'arribada del seu primer fill/a.

Imma, 31 anys, estudis universitaris

“Yo creo que sí, o sea, que deberíamos inventar que las carac..., que las pos..., o sea, que las características de nuestra sociedad permitieran que se pudieran formar familias y antes, porque incluso... no tienes la misma energía cuando eres más mayor y luego a nivel biológico también hay muchos más problemas, que a partir de treinta y cinco años tienes más riesgos... no sé, yo creo que se está alargando mucho y por causas, no por decisiones personales, sino por causas laborales.”

Margarita, 33 anys, estudis universitaris

“Hombre, yo hubiese preferido tenerlo antes, pero... pero bueno, tal como estaban pues eso, primero teníamos que vivir un tiempo junto y conocernos bien y saber que esto no se iba a desmoronar en dos días, y nada, pues... Me costó convencerle y mucho, pero, pero más o menos.”

L'estabilitat laboral i econòmica són dues condicions necessàries a l'hora de tenir un fill. També es destaca la preparació emocional tant per part de l'individu com a nivell de parella. Una de les entrevistades indicava com el tipus de vivenda on residia era totalment “anti-nens” i com veia en ella un gran problema a l'hora de plantejar-se la maternitat. No obstant, un cop amb la seva filla se n'ha adonat que viure en un segon sense ascensor no és un problema; si realment ho desitges es pot tenir un fill. De fet, tot i els diversos obstacles detectats, ja siguin econòmics o de renúncia i reducció de les aspiracions laborals, el cert és que el factor predominant a l'hora de prendre la decisió és la motivació cap a la maternitat.

Sofia, 29 anys, estudis universitaris

“Pues, muchas, pero luego al final fue como mira... como esperemos a que llegue el momento perfecto es que no va a llegar.”

Ana, 34 anys, estudis universitaris

“La verdad es que tan, o sea, cuando lo hablábamos otras veces y poníamos tanto de condiciones, no sé que, al final era como pff. Sabes, entonces, en el fondo más que condiciones, ilusiones, es cómo, si tenemos ilusión y... (...) Eso es, más las ganas... si lo pensábamos demasiado...”

Així doncs, s'observa com la maternitat està planificada pel que es tenen en compte diversos aspectes a l'hora de prendre aquesta decisió. En un dels casos la planificació arriba a l'extrem de calcular quan s'ha de concebre el fill per a poder enllaçar la baixa de

maternitat amb les vacances d'estiu i per a no tenir l'últim més de l'embaràs en èpoques de calor.

Elsa, 35 anys, estudis universitaris

"Lo planificamos, es decir en el momento en que yo dije venga sí de acuerdo, dijimos bueno pues, el año que viene... calculamos, entonces me quedo embarazada en tal, como para parir en cual y entonces la baja de maternidad me la cojo de tal manera de tal mes a tal... totalmente planificado. (...) Por cuestiones laboral, es por cuestiones también de que, por ejemplo yo no quería eh, tener, o sea, tener el embarazo muy avanzado durante el verano, entonces quería parir en primavera pues por un tema de cómo me afecta el calor, de no estar muy pesada durante el calor no sé... Era un poco maniático por mi parte porque tampoco es que tenga un problema de salud ni nada, pero yo me digo, yo me niego a tener la barriga en verano, punto (risas) y ya está".

En el discurs d'algunes entrevistades s'ha detectat un fort instint maternal que les ha empès a ser mares. No obstant, les expectatives a la maternitat que s'havien formulat no sempre es corresponien amb la realitat. Algunes d'elles afirmaven tenir un profund desconeixement sobre els primers mesos de vida dels infants, no s'esperaven que fossin tan exigents en l'aspecte físic, d'esgotament, com en l'emocional, a nivell de responsabilitats. A més, un dels aspectes als que s'havien d'adaptar era la redefinició dels papers dins de la família, passant de marits a pares i de sogres a àvies, el fet que afegia encara més pressió.

Inés, 33 anys, estudis universitaris

"Los tres primeros meses son muy duros. Y te replanteas el hecho de ser madre, y de haber tomado la decisión. (...) Porque estás muy cansada, porque no duermes, porque tienes muchísima responsabilidad y tienes que definir papeles otra vez. El papel de la suegra que ahora es abuela. El papel del marido que ahora es marido pero es padre, entonces... hay que resituarlo todo y eso cuesta. Pero pasado ese tiempo... sí, sí que compensa y tanto."

Gairebé totes les entrevistades tot i els obstacles destacats i la duresa dels primers mesos de maternitat asseguren sentir-se realitzades en aquest vessant de la seva vida. Senten que la seva vida ha millorat, que són més feliços, que ser mare és una font de gratificacions i alegries. La maternitat no es pot equiparar amb cap experiència anterior. Sens dubte la maternitat és un canvi en les seves vides; algunes identifiquen un nou equilibri en les mateixes, d'altres una nova concepció del món en el que s'ha de viure el dia a dia i prioritzar els interessos dels seus fills per davant dels seus propis. Només en una elles identifica la maternitat més com un canvi de vida que no com una millora i reconeix que la maternitat va ser un procés d'adaptació.

Isabel, 32 anys, estudis universitaris

"Sí... Es duro. O sea, para mí ha sido un proceso de adaptación largo, que creo que a lo mejor no habría tenido si hubiera sido una de estas fanáticas de la maternidad de "¡Ay! Quiero ser madre para realizarme como persona". Pero estoy contenta. Desde luego la vida es diferente. (...) No puedo decirte que haya mejorado. Puedo decirte que ha cambiado. ¿Mejor? No sé, es que no puedo decir que sea mejor tener hijos que no tenerlos."

Un fill també implica la reducció del temps lliure de les mares, que expressen clarament que ja no poden fer les activitats d'oci i socials que feien abans, com anar a prendre un cafè o anar al gimnàs, sense tenir en compte que tenen un fill al que han d'atendre. La relació amb el cercle d'amistats canvia ja que es té un nou ritme de vida i unes noves possibilitats. Una d'elles, per exemple, ha renunciat al seu hobby, el ball semi-professional, ja que abans entrenava tres cops per setmana i ara li és impossible seguir el ritme. També destaquen la renúncia al descans, ja que ara han d'emprar molt més temps dins de casa, el fet que algunes acaben considerant com un "doble torn". Aquesta nova exigència fa que es renunciï a activitats extracurriculars com el voluntariat o els cursos de formació.

La maternitat té un efecte inqüestionable en l'àmbit laboral, tot i que es tendeix a percebre aquest com un impacte negatiu, algunes de les entrevistades viuen la seva experiència com un factor positiu que permet el desenvolupament de noves capacitats i ritmes. La maternitat dóna una visió diferent sobre el treball, el relativitza.

Teresa, 30 anys, estudis universitaris

"En el terreno laboral, que dicen que... bueno, hay mucha gente que ya sabes, tienen prejuicios de que, te frena. A mí me ha puesto las pilas, ¡como nunca! O sea, yo antes, pues no sé... iba más lenta en todo, ahora me organizo, me gusta más mi trabajo, estoy más centrada, estoy mucho más centrada, incluso valoro mucho más mi trabajo que antes de ser madre. (...) Y luego llegas a casa, tienes otros problemas, tienes la niña y relativizas todo mucho más. A mí, yo diría, lo resumiría con que a mí me ha dado equilibrio. Y me ha centrado."

Imma, 31 anys, estudis universitaris

"Pero yo por ejemplo creo que con mi reducción estoy sacando más o menos el mismo trabajo adelante, porque te pones las pilas y te entretienes menos, intentas... y, o sea, no está suponiendo un retroceso de la investigación ni de nada, y estas beneficiándote de una situación y allí no repercute en nada económicamente, o sea, no es poner dinero, que no estaría mal tampoco, si no se puede, hay una ayuda."

D'altra banda, és cert que també hi ha entrevistades que afirmen haver renunciat a una part de la seva vida laboral arran de la maternitat. Identifiquen una reducció del temps, la implicació i les aspiracions laborals. Aquestes signifiquen perdre oportunitats que en un futur potser no es tornin a presentar, és a dir, perdre opcions dins de la carrera professional pel fet d'haver optat per la maternitat. Una de les entrevistades proposa l'aplicació de la jornada intensiva per a tots els treballadors que suposaria una equiparació d'horaris i oportunitats.

Elsa, 35 anys, estudis universitaris

"Reduces jornada y reduces tus aspiraciones laborales.(...) Es decir, no te planteas ser jefa, por ejemplo, ser directora, llegar a altos niveles, tener puestos de responsabilidad, es un... como que no, porque ya, después cuando tus niños crezcan, ya te lo plantearás, y a saber si puedes pero claro..."

4.2.3.- El gran conflicte: feina o família

Arran de la maternitat moltes de les entrevistades van reduir la seva jornada laboral i en el cas més extrem una d'elles va deixar de treballar per la no renovació del seu contracte. L'entrevistada afirma que en l'últim trimestre de l'embaràs l'empresa la va convidar a no renovar el contracte, que era temporal, perquè si ho feia haurien de buscar una persona per a substituir-la. Una altre d'elles va demanar el canvi de torn per a poder compaginar-ho millor amb la cura del seu fill i l'empresa li va dir que ho estudiaria, però la resposta no va arribar mai. Aquests són exemples dels múltiples obstacles que interposen les empreses a l'hora d'atorgar facilitats laborals per a una millor conciliació de la vida laboral i familiar. Un dels casos més sorprenents és el de la parella d'una de les entrevistades, a qui si se li va permetre la reducció de jornada que havia demanat per poder estar amb la seva parella durant la baixa maternal, però poc després de tornar de les vacances d'estiu va ser acomiadat. A partir d'aquest fet l'entrevistada afirma que la seva parella té por de plantejar-ho a la seva nova feina. Un dels problemes tant de la reducció de jornada com de les excedències és la reducció o supressió dels ingressos que les mares aporten a la llar. Moltes d'elles afirmen que la reducció de jornada només pot ser quelcom temporal degut a aquest greuge comparatiu, ja que si bé durant un període curt és plausible aquesta situació a llarg termini els imperatius econòmics s'acaben imposant. Així, les expectatives vers a la conciliació laboral i de la família estaven idealitzades, les entrevistades es mostren

sorpreses davant dels conflictes amb els que s'han trobat a l'hora de reduir la jornada laboral o ajustar-la davant la nova situació.

Margarita, 33 anys, estudis universitaris

“A nivel de vida laboral, la verdad es que lo esperaba muy diferente, esperaba no tener problemas con la reducción de jornada, poder trabajar menos horas y bueno, que el niño fuese a la guardería y poder estar con él por las tardes y demás, eso ha sido realmente un choque bastante bestia”.

Independentment de quines hagin estat les seves possibilitats envers la reducció de jornada i altres tipus d'ajustos laborals, les entrevistades afirmen no voler renunciar a la seva vida laboral a favor de la cura exclusiva dels fills. La feina és una part essencial en les seves vides que els hi permet realitzar-se i ser independents econòmicament, uns elements als que no estan disposades a renunciar. La clau està en l'equilibri; una dona ideal hauria de poder compaginar les dues facetes de la seva vida si és el que ha decidit què vol fer. Pel fet de ser mare no ha de renunciar als seus projectes laborals, hauria de tenir l'autonomia necessària per a poder realitzar-se com a persona amb independència del seu context familiar. Per a poder dur a terme totes les tasques desitjades esdevé imprescindible una forta organització. Se subratlla la necessitat d'arribar a un equilibri en totes les facetes de la vida.

Teresa, 30 anys, estudis universitaris

“Bueno para mí, esto es ya un poco mi listón personal, o mi ideal personal ¿no?, pero para mí es muy importante poder combinar, no tener que renunciar a nada, poder combinar tanto tener un trabajo y poder realizarte en él y bueno, llevar a cabo tus intereses, tus capacidades explotarlas, hacer uso de ellas, ser útil, sentirte útil, ver que te desarrollas, pero a la vez, en mi ideal no hay que renunciar a la maternidad porque es otra forma también de realización personal. Pues para mí un poco mi ideal sería tener la oportunidad de hacer las dos cosas, encontrar un equilibrio. Sí, para mí es muy importante”.

Tot i que elles opten per manifestar la seva oposició a la renúncia de la feina no critiquen a aquelles dones que decideixin optar per la cura dels fills a temps complert, sempre i quan, aquestes ho facin d'acord amb els seus desitjos i sigui econòmicament sostenible. El que prima és la felicitat de cada individu, que cada dona pugui lluitar per fer el que realment desitja.

Inés, 33 anys, estudis universitaris

Pregunta: “¿Cómo definirías tú una mujer ideal, en el sentido de que se sienta realizada en la vida, que haya alcanzado una serie de metas?”

Resposta: “Pues una mujer que esté feliz con lo que hace. No tiene porqué tener familia ni trabajo diferentes. Una mujer que sepa lo que quiere, y luche por tenerlo. Y que esté tranquila y que viva lo que ella quiere vivir.”

Elsa, 35 anys, estudis universitaris

“Pues... por un lado que... haya podido elegir lo que quiere hacer, libremente, eh... y esté realmente haciendo lo que quiere, sea lo que sea, si es estar en su casa, pues estar en su casa, si es trabajar, eh... fuera de casa, pues también, eh... eso es muy importante, haberlo podido elegir realmente de manera libre, eh, y no sentirse coaccionada en sus, en sus elecciones ¿no? Eh... Eso es una cosa fundamental. Luego, también haber podido elegir el tipo de familia, que quiere, o sea es que para mí es fundamental la capacidad de elegir. (...) Tanto en lo que tiene ver con tu ámbito de desarrollo profesional, laboral o como... en todo lo que es tu tarea cotidiana, como lo que tiene que ver con tus relaciones y afectos, tanto a nivel de lo que es familia como una vida social también plena, que te llene y con la que tengas, pues no se... rollo más familiar, rollo más amigos, no sé qué. Pero la familia también haber podido elegir, el tipo de familia y el tipo de relación que quiere tener dentro de la familia”.

La capacitat d'elecció és clau per les entrevistades. Subratllen la capacitat individual que té cada dona per a decidir sobre la seva vida, sobre si vol ser mare o no. L'opinió general és que una dona pot tenir una vida plena sense tenir fills. La maternitat és una opció i no pas una obligació. Només una de les entrevistades afirma que una dona no pot sentir-se totalment realitzada sense passar abans per la maternitat, ja que és pel que han vingut al món les dones, per a tenir fills. En l'altre extrem s'afirma que una dona pot ser totalment feliç sense haver estat mai mare si aquesta ha estat la seva tria ja sigui per motius de caire personal, al no agradar-li els nens o no tenir desenvolupat d'instint maternal, o per motius laborals, al renunciar voluntàriament a aquesta opció per promoure la carrera professional. Una dona ha de tenir el mateix dret a renunciar a la vida familiar que un home i no per aquest motiu ha de ser jutjada, ja que als homes no són qüestionats per aquest fet.

Isabel, 32 anys, estudis universitaris

“También! Pero sí que es un problema, o sea, creo que lo de la mujer... esto es algo de lo que se está hablando mucho, que es el hecho de esto... mujer de 40-45 años, que no es alguien profesionalmente notable, o sea que no es una ejecutiva de alto nivel, y que no tiene hijos. Es como que no está realizada. Porque claro se supone que si renuncias a tu vida familiar, es por tener una carrera, pero si es que encima no tienes una carrera y no tienes hijos, ¿a qué te has dedicado, no? ¿Qué es lo que has hecho, no? O sea, que creo que la mujer está ahí en una posición complicada. Es como que tiene que dar explicaciones todo el rato. O sea un hombre de 40 que no es nadie y no tiene familia no pasa nada, pero una mujer parece que ¿qué ha estado haciendo?”.

La pressió social es percebuda tant per aquelles que decideixen no optar per la maternitat com per aquelles que decideixen fer-ho, en aquest cas a l'hora de reincorporar-se al mercat de treball. Les entrevistades destaquen una pressió gairebé immediata després del part pel que fa la seva reincorporació en la vida laboral. Es valora molt a la dona que treballa i es capaç de compaginar-ho amb la vida familiar, existint un prototip de super-dona que no sempre es correspon amb la realitat.

Inés, 33 anys, estudis universitaris

“Yo creo que... que se valora más a la mujer que trabaja, a la supermujer. (...) La que trabaja y lleva a los hijos y aún se va al gimnasio y... es como el prototipo de mujer, que realmente nos está volviendo locas. Y la mujer que decide por opción personal quedarse en casa con los niños es que no hace nada, sólo está en casa. O sea que se están invirtiendo los papeles”.

D'altra banda aquelles que decideixen quedar-se a casa fent-se càrrec de la cura del fill també tenen una infravaloració al no desenvolupar una vida laboral. Es senten discriminades per haver d'estar justificant contínuament la seva elecció. En aquest aspecte sí que es destaca un canvi de valors, ja que la visió d'altres generacions era positiva vers a la renúncia laboral de la mare.

Margarita, 33 anys, estudis universitaris

“A ver... Tal y como yo lo veo por gente que estamos en los dos ámbitos, la presión es negativa en cualquier sentido, si eres madre trabajadora te presionan entre comillas porque dicen que pasas menos tiempo con el niño, que no le dedicas el tiempo que necesita, que... que eso, que antepones tu trabajo a tu vida familiar, cosa que no es cierta. Y a las madres que se quedan en casa para cuidar de los niños pues las tratan un poco también como de... bueno, tal y como yo he visto, como si no quisiesen hacer nada en la vida, a no, tu solo quieres tener niños en tu casa y no sirves para nada más. (...) La solución ideal es que la sociedad se mentalice de que escojas la solución que escojas puede ser bueno siempre, o sea que no...”.

Abril, 27 anys, estudis mitjans

Pregunta: “Y a nivel de las generaciones anteriores, ¿tus padres?”

Respuesta: “Buah, eso estaba supermal visto. O sea, mal visto no, o sea, era lo normal, era lo normal, tener un hijo y dejar de trabajar. (...) Yo es que también he tenido la suerte de vivir con mis padres así, ¿no? de que son, para la edad que tengo son mayores, pero siempre han aceptado lo, lo... han aceptado,... han estado de acuerdo y han podido razonar las cosas como van evolucionando, no se han quedado en la... lo antiguo de decir “No, tú en casa, con la niña y con tal”, porque si me lo hubieran dicho le hubiera dicho “Pues no, lo siento mucho, es que no.”

Tot i el temps que la mare ha de passar a la feina aquest no és un impediment per a que hi hagi un vincle fort amb el seu fill. Algunes de les entrevistades arriben a assegurar que el vincle pot ser encara més fort al voler passar més temps de qualitat amb ell o ella. D'altres afirmen que el temps que l'infant passa dormint o a la llar d'infants implica una separació de la mare tant si treballa com si no ho fa. A més, la dona també haurà de realitzar una sèrie de tasques allunyada d'ell sigui quina sigui la seva ocupació.

Isabel, 32 anys, estudis universitaris

Pregunta: "¿Crees que una madre trabajadora puede tener el mismo vínculo firme y afectivo con sus hijos como una madre que no trabaje?"

Resposta: "Igual, es el mismo vínculo si no trabaja, que si trabaja, que si trabaja mucho, que si trabaja poco. Sí, eso, creo que el tiempo que le dedica la madre al hijo independientemente de que sea mucho o poco, creo que, si es un tiempo que se emplea bien, o sea creo que... claro es que si al final te pasas todo el día con el niño, pero lo que estás haciendo es barriendo, fregando no sé qué, y el niño lo que hace es ir detrás de ti y tal... o sea que tampoco me parece más positivo que si te estás fuera de casa y cuando llegas estás jugando con él".

Clara, 24 anys, estudis mitjans

"Incluso yo creo que la madre trabajadora mucho más, porque al estar separado el tiempo que está, necesita mucho más de sus hijos cuando llega a casa. En cambio, la que está todo el día en casa, hay veces que dice "¡Los ahogo! ¡Porque me tienen harta!". Si es verdad".

En contraposició, les entrevistades destaquen el vincle que té una mare amb el seu fill en els primers mesos de vida, vincle essencial per al bon desenvolupament de l'infant. La prioritat durant aquesta primera etapa del fill és la seva atenció, ja que aquest necessita la mare al estar lligat a ella tant física com emocionalment. Els primers anys de vida d'un nen són molt importants per al seu desenvolupament ja que és en aquell període on es forja el seu caràcter. Per aquest motiu una de les entrevistades reflexiona sobre la responsabilitat dels pares, que haurien d'estar al costat del seu fill en aquesta fase tan significativa del seu creixement. Així, la importància de la mare és vital però no exclusiva més enllà dels primers mesos de vida, ja que després tan ella com el pare poden dedicar-se a la cura del infant de forma intensa.

Teresa, 30 anys, estudis universitaris

“Yo sí que creo que los bebés cuando nacen tienen más vínculo a la madre, evidentemente un vínculo físico, o sea, yo sí que creo que el bebé los primeros meses, a lo mejor te hablo de dos meses, ¿eh? no te digo más. Pero necesitan a su mama por un tema puramente físico, del olor, de buscarla, del instinto, que la lactancia funcione bien... yo que sé, que se sienten más seguros con la madre porque han estado dentro durante todo ese tiempo y sí que creo que hay un tema ahí, casi animal, o sea, pero te hablo de muy al principio, muy al principio, yo creo que un bebé ya de dos o tres meses da igual que se quede con la madre con el padre, pero sí que creo que con uno de los dos, antes de los... no te diría de los tres años, pero a lo mejor los primeros dieciocho meses, en ese sentido, me parece que Suecia tiene un poco el ideal del plazo.”

La llar d'infants té una valoració positiva, no es contempla només com un lloc on els nens estan atesos, sinó que és on s'inicia la seva educació. Per les mares és important que el seu fill/a vagi a la guarderia, ja no per un interès personal de cara a una possible reincorporació al mercat laboral, sinó pel propi benestar de l'infant. Gràcies a l'escola bressol es desenvolupen capacitats que des de casa no serien possibles. Es fa una especial referència a com el nen/a es socialitza al tenir contacte amb altres infants de la seva edat i com aprèn nous valors a partir d'una figura d'autoritat externa a la família.

Abril, 27 anys, estudis mitjans

“Si estuviera dentro de la guardería, la verdad es que es una cosa que les va muy bien, pero muy bien, porque aprenden un montón. O sea, ella va cuatro horas y yo me quedo flipada cuando me viene a casa y me empieza "One, two, three"... que no tiene ni dos años, ¿sabes? Eso me deja alucinada. Y el comer en la guardería... el tener el hábito de ir a dormir, de levantarse, de hacer, de lavarse las manos y tal... eso son cosas que a veces en casa no aprenden, ¿no?. (...) Yo creo que es mejor que el niño vaya a la guardería aunque la madre, indiferentemente que trabaje o no trabaje. Si se lo pueden permitir (...) No es lo mismo ir a jugar al parque, con tres niños, que puedes encontrar, a ir allí y estar con otra persona que te enseñe, los colores, o lo que sea”.

No obstant, les llars d'infants també tenen la seva vessant negativa. L'infant ha de començar a anar-hi a una determinada edat, ja que els primers mesos es considera que el nen/a és massa petit i que la seva assistència primerenca pot ser negativa pel fet que pot veure's afectada la seva salut pel contacte amb els altres nens. No existeix una percepció comú sobre quina és l'edat més propícia per iniciar el nen/a a la llar d'infants tot i que si que existeix la idea generalitzada que és necessari que l'infant hi assisteixi abans de començar el parvulari. Pel que fa l'horari d'assistència, la majoria de mares aposten o per una jornada de matí o fins a les cinc de la tarda, ja que si bé l'escola bressol és necessària,

també ho és que el nen tingui un fort vincle amb els seus pares i per a fer-ho esdevé indispensable que passi temps amb ells. Fruit d'això és destaca la responsabilitat dels pares, que s'han de fer càrrec del seu fill sense deixar-lo "aparcats" en mans d'altres persones.

Abril, 27 anys, estudis mitjans

"Pues de nueve de la mañana, a cinco de la tarde. Tanto por la madre, que, lo vive, ¿no? como por la niña porque aprende. ¿Y por el padre? Pues bueno... si pudiera estar por la tarde y jugar con ella y todo eso y... ver... claro que ven el proceso de educación de los niños, ¿no? y eso, pero, por decir algo, lo ven sólo dos días a la semana, no lo pueden ver más... porque por la noche, pues ya la niña está... para dormir."

Margarita, 33 anys, estudis universitaris

"A ver considero positivo que el niño vaya a la guardería ya cuando tiene un añito y además, me parece positivo, para su relación social y salir, sus relaciones fuera del ámbito familiar. Pero, no me parecía correcto tenerle pues eso, de ocho de la mañana a seis de la tarde, entonces, reduciendo la jornada podía permitirme que el niño fuera unas horas a la guardería, tuviera relación con otros niños, con otros adultos que son figura de autoridad y demás, pero luego también pasar muchas horas conmigo, bueno con nosotros, en este caso conmigo porque era la que me reducía la jornada, que al fin y al cabo en estos momentos creo que somos la figura más importantes de su vida y tenemos que tener una presencia importante allí."

Quan es plantegen altres formes de cura dels infants, com es el cas de les cangurs existeix certa desconfiança i es puntualitza que només deixarien el seu fill en mans d'un estrany en casos molt puntuals. La professionalització de les auxiliars de la llar d'infants juga un paper clau ja que donada la seva titulació s'accepta la seva plena capacitat. D'altra banda, pel que fa a la cura de familiars i amics la perspectiva canvia amb el requisit essencial de la confiança. L'ajuda de familiars en la cura dels fills és desigual entre les entrevistades; algunes gaudeixen de l'ajuda dels avis en el dia a dia, d'altres no disposen d'aquesta donada la llunyania o l'ocupació d'aquests. Un cas particular és el de una de les mares que rep suport mitjançant la contractació d'una noia que de dilluns a divendres cuida de la seva filla i s'ocupa de les tasques de la llar així com ajuda als seus sogres pel que fa l'elaboració dels aliments. També és destacable el paper dels avis durant els caps de setmana existint un fort vincle tant a nivell formal com informal.

Per tal de poder conciliar la vida familiar i laboral l'ideal seria poder optar a una jornada reduïda o intensiva, ja que en aquesta última el salari es manté íntegre. La jornada intensiva de matí és el format que més satisfà a les entrevistades ja que els hi permetria

invertir mig dia treballant i l'altre mig amb els seus fills. En el seu ideal, la seva parella també hauria de disposar d'aquest temps per tal que tots poguessin passar temps en família. Una altra de les propostes és la flexibilització tant d'horaris com d'organització del treball per tal de poder ajustar el temps i la intensitat d'aquest segons el volum de feina existent en cada moment. Tanmateix, la desincronització entre l'horari laboral i l'escolar és un obstacle insalvable pels pares, que veuen com la seva jornada es perllonga molt més que la dels seus fills.

Margarita, 33 anys, estudis universitaris

"No des de casa, yo no tengo problemas en ir a la oficina y... Lo que no me parece lógico es tener que estar en la oficina ocho horas si durante cuatro horas no tienes nada que hacer, o sea, si un día el trabajo acaba pronto y te lo puedes organizar de una manera, pues poderte ir, y si otro día tienes mucho trabajo que se te ha acumulado, pues dices, vale, pues hoy me toca quedarme, pues mira, su padre que recoja al niño, que se encargue él, que tal, saber organizarte."

Elsa, 35 anys, estudis universitaris

"Pues para mí lo ideal es poder trabajar por la mañana, salir de trabajar a las... o sea, trabajar en horario escolar, trabajar en horario escolar y estar por la tarde luego los dos, libres, para, algunos días estar con los niños otros días hacer lo que te dé la gana, seguir teniendo vida personal, que tu vida no sea solamente el cuidado del niño, también podértelo repartir, pero tener esa posibilidad de hacer otras cosas por las tardes."

4.2.4.- Les obligacions del pit

En la distribució de les tasques de la llar les dones afirmen tenir més càrrega que les seves parelles. En la majoria dels casos tot i que s'identifica certa participació per part d'ells són elles les que duen a terme el pes més gran. En els casos on elles afirmen encarregar-se de gairebé la totalitat de les tasques de la llar, la justificació és la manca de temps per part d'ells, ja que treballen bona part del dia. Tanmateix, destaca que són les dones les que s'encarreguen de les feines més feixugues, mentre que les seves parelles s'encarreguen de feines com cuinar, fer els llits o estendre la roba.

Teresa, 30 anys, estudis universitaris

"Bueno, yo intento que sea lo más equitativo posible pero no lo consigo y creo que hago un poco más yo, aunque tampoco es del todo cierto porque va un poco por temporadas, pues si yo tengo que trabajar en casa, pues él hace más, pero bueno intento que sea equitativo aunque sospecho que no lo es y llevo yo más carga. Al final caigo yo misma en la trampa. Pero digamos, que... él hace todas las comidas. Eso yo

se lo tengo asignado y como él lo hace con gusto... pues no se lo quito vamos... yo la cocina es que además me aburre, entonces no... no la cojo. (...) Entonces, él hace toda la cocina, la compra la hacemos en común, la casa, la limpieza me ocupo más yo, lo que es quitar el polvo, limpiar los armarios, ordenar la ropa, el baño, lo que es... sí la limpieza digamos.”

Les queixes de les entrevistades no giren tant sobre la no participació de les seves parelles sinó envers a la seva actitud. Senten que són elles les responsables d'ordenar el què s'ha de fer, les que porten la logística de les tasques de la llar. Han de recordar el que cal realitzar per a que es realitzi. En alguns dels casos la diferència de caràcters fa que aquesta situació s'accentui, ja que es tracta de dones que s'autodefineixen com a estrictes i organitzades; algunes arriben a l'extrem de descriure's com a maniàtiques de l'ordre, el que les porta a actuar immediatament sense esperar que les seves parelles ho facin. Així, per a elles és molest que les seves parelles realitzin les tasques després d'haver-les posposat el màxim temps possible; és quelcom que canviarien si poguessin ja que evitarien molts conflictes. Una d'elles afirma que ha hagut de fer petits ajustos en les seves rutines i flexibilitzar-les per tal de poder adaptar-se a la forma de ser de la seva parella propiciant un bon clima per a la convivència.

Elsa, 35 anys, estudis universitaris

“Si, si, ha sido fuente de conflicto, pero no porque él no quiera hacer las cosas o yo no quiera hacer las cosas sino porque tenemos ritos y formas de hacer diferentes.”

Pregunta: “Que lo que tu harías en un momento él lo haría más tarde o al revés.”

Resposta: “Exacto. Entonces claro, para mi pues eso, yo lo quiero dejar todo hecho y luego ya, descanso, no, él necesita descansar primero y luego ya coge fuerzas y lo hace todo, entonces claro, a mi me pone muy nerviosa verle allí sentado y era como ¿te mueves ya o qué? Y en cambio a él le ponía muy nervioso estar sentado y intentando descansar y que yo estuviera.... Entonces sí que ha habido que organizar un poco para intentar minimizar los conflictos y no sé qué”.

En l'altre extrem ens trobem amb parelles que assegurin distribuir-se les tasques equitativament. En alguns dels casos s'arriba a afirmar que en el context específic en que l'home està aturat és ell qui més tasques realitza pel temps lliure que disposa. D'altres afirmen que la distribució de les tasques de la llar es realitza en funció de la disponibilitat de temps, pel que si en un moment donat un no pot realitzar una tasca ho fa l'altre. Tot i això s'ha de tenir en compte que aquests casos són una minoria i que les entrevistades que ho declaren assegurin sentir-se molt afortunades per a tenir un home així al seu costat ja que consideren que no és el més habitual.

Elsa, 35 anys, estudis universitaris

“Ahora mismo, hace más él, pero porque está más tiempo en casa, básicamente. Yo creo que nosotros en ese sentido, o yo tengo mucha suerte de cómo es el género masculino en general, pero es una persona que, tiene muy clara sus responsabilidades en casa, o sea, y es un padrazo, o sea, no tengo problemas en ese sentido con Daniel para nada”.

La incorporació d'un nou membre a la família fa que la distribució de les tasques de la llar es vegi alterada, ja que s'han de fer front a noves exigències en la cura del fill/a. És evident que en els primers mesos de vida del nadó la mare té un vincle físic amb ell pel que es veu empesa a la seva cura. Durant aquest període els pares es veuen relegats quedant en un segon terme pel que fa a l'atenció del nen/a, el que en algun cas ha estat un problema per a les entrevistades creant tensió dins de la parella. Més enllà d'aquesta primera fase, tot i que si es percep una major implicació per part de les parelles les mares segueixen afirmant que són elles les responsables de la logística, és a dir, les que decideixen què i com s'han de fer les coses. Tot i que idealment la distribució de les tasques hauria de ser equitativa, factors externs, com una jornada laboral més àmplia, acaben inclinant la balança cap a una major contribució de les mares. Malgrat això en alguns dels casos sí que existeix una distribució proporcional de les tasques segons les possibilitats reals de cada individu. En la presa de decisions també és la mare qui té un pes més important. Ella és l'encarregada de decidir què ha de menjar l'infant o quina roba se li ha de posar. En un dels casos la mare arriba a afirmar que prefereix vestir ella mateixa a la nena ja que no li agrada com ho fa la seva parella. Altres tipus de decisions més transcendents, com a quin metge ha d'anar, si que són preses en parella.

Isabel, 32 anys, estudis universitaris

“Hombre, yo me llevé un poco de... de sorpresa con lo de... sí con lo de de repente verme yo con toda la responsabilidad del niño. Sí el hecho de "No, es que lo tienes que dormir tú porque tienes teta" o "Las cosas a ti te resultan más fáciles porque tienes teta y yo no", no me lo esperaba. Eso sí que rompió todos mis... además ahí hubo mucha pelea y mucha historia y... todavía hay cosas sin resolver”.

Isabel, 32 anys, estudis universitaris

Pregunta: “Entonces en el cuidado del niño, llevas tú más peso. Lo que es pues la ropa, los cuidados.”

Respuesta: “Sí, sí. O sea bueno, comprarle ropa por ejemplo no, porque él es... Miguel, él es el que lo hace, porque él es el de la ropa [rie]. Pero dormirle, por ejemplo, no pues tú. La comida, la comida del niño es que la hago yo. Esas cosas sí

que soy más yo. Sí, o sea ya no tanto a lo mejor el hacerlo que sí también, como el tenerlo en mente, ¿no? El qué va a comer Iker, qué va a cenar Iker, qué no sé qué... yo soy el que lo tiene en la cabeza."

Com hem vist tant la distribució de les tasques de la llar com la cura dels fills és, en la majoria dels casos, desigual pel que fa el gènere. Les entrevistades perceben com les prioritats dels homes són diferents a les de les dones, ja que aquests normalment no entenen la paternitat com un objectiu essencial, superposant els objectius laborals i d'oci als familiars. Una de les entrevistades afirma que la principal prioritat de la seva parella se centra en el desenvolupament professional i els interessos intel·lectuals. No obstant, en dos dels casos les entrevistades fan referència a l'instint paternal de les seves parelles, ja que van ser ells els que primer van insistir en tenir un fill/a.

Ana, 34 anys, estudis universitaris

"Yo siento que para ellos los objetivos, la paternidad, no sé si se podría... (...) No, no creo que fuera tan prioritario. Y... y después eso, los objetivos laborales, a lo mejor como que siente como que a lo mejor están más arriba. Y después ciertos objetivos personales de ocio, también como metas más que como progresos, también lo siento."

Teresa, 30 anys, estudis universitaris

"Él es una persona que... lo que más le gusta en el mundo casi, yo te diría, es su profesión, sus intereses intelectuales, leer, hacer cosas así... no sé, lee mucha divulgación, de física, de matemáticas y creo que con eso sería feliz, y creo que lo otro lo hace un porque, pues por complacerme a mí, pero que no lo necesita de la misma manera.(...) Pero por ejemplo, él no ve el futuro, a mí me gustaría tener más hijos, él no lo considera indispensable, sé que no me lo va a negar, tener alguno más."

Elsa, 35 anys, estudis universitaris

"No, no, no. No, no, no. Él, él lo tenía claro des de hace muchísimo más tiempo que yo y en.... Yo no quería, yo no lo tenía claro, y de repente cuando yo lo tuve claro le dije venga a delante, pero vamos, seguro, hay mucho tiempo, años, en los que él hubiera querido... (...) Y yo... yo no me, yo no me sentía en ese momento como para dar ese paso."

En model en que l'home és el sustentador principal de la família anomenat en anglès *breadwinner* la dona assumeix el paper tradicional de cobertura de les tasques de la llar i la cura dels fills. Les entrevistades perceben com socialment l'home encara té molta pressió per a ser el proveïdor de la llar. Així, elles consideren que els homes se senten més realitzats si ells són els principals sustentadors de la llar. Algunes de les entrevistades apunten a que aquest fenomen es produeix en contraprestació a l'absència d'un vincle físic

amb els fills.

Ana, 34 anys, estudis universitaris

“Al principio sobre todo que, que ellos pueden hacer menos y por, siento que también por, por instinto, por la historia de la humanidad ellos no... no, es lo mismo que una madre, o sea, puede hacer menos, entonces esa sanación de que...”

Tot i que per la majoria de les entrevistades el que té més importància és l'entrada d'ingressos a la llar, independentment de qui els guanyi i quants més millor, en algun cas concret existeix la percepció que si elles aportessin a la llar un salari més alt que el de les seves parelles, aquests se sentirien molestos o incòmodes. El paper de l'home és el de màxim sustentador de la família. En molts dels casos els dos membres de la parella treballen però la major aportació per part d'ells i les renúncies que elles han de fer segueix legitimant la superioritat de l'home.

Margarita, 33 anys, estudis universitaris

“Se sentiría incomodo, porque, durante bastante tiempo mi salario era más alto, mi jornada laboral menor, y... no es una situación en la que él esté especialmente cómodo, así que si a demás le pidiese que redujese la jornada porque cobra menos se sentiría, un poco menospreciado y no creo que funcionase bien”

Algunes de les entrevistades identifiquen com la seva parella tenia una gran voluntat vers a la paternitat. Un dels casos més sorprenents és com un d'ells va reduir la seva jornada arran del naixement de la seva filla, tot i que aquesta va venir propiciada per una situació laboral favorable. S'ha de denotar que si bé aquest cas és real, és una excepció dins de la tònica general on l'arribada d'un nou membre a la família no implica ni canvis ni renúncies en l'àmbit laboral per part dels pares. Podem destacar, així com aquest és un tret diferencial amb les mares, que com hem vist, la majoria d'elles va ajustar la seva jornada laboral per tal de poder compatibilitzar-la amb la vida familiar. Aquest comportament és un reflex de la pressió que la societat infereix en les dones per a que siguin elles qui renunciïn.

Tot i que les entrevistades no aposten pel model tradicional sí que mostren respecte per a aquelles parelles que han optat per ell. Algunes es comparen amb les dones que han assumit aquest rol dins de la família i les defineixen com a valentes, ja que per a elles seria molt sacrificat estar en la seva situació. A més, s'identifica un risc al ser econòmicament dependents, ja que davant d'una possible separació aquestes quedarien desvalgudes. No

obstant, es considera que és un model que segueix vigent, produint-se un creixement del mateix arran de la crisi econòmica i els elevats preus de les llars d'infants. Ens trobem així amb l'aplicació del model tradicional tot i que en termes i condicions diferents com a conseqüència dels constrenyiments econòmics, que per una banda fan necessaris dos salaris per tal de fer sostenible l'economia familiar però per l'altra, les elevades taxes d'atur ho impedeixen, obligant a reproduir aquest model. Les entrevistades volen regir-se per un model igualitari en que tots els membres de la parella treballin i es distribueixin equitativament les tasques de la llar. Tot i això, la teoria no es correspon amb la realitat, i tot i que viuen en un model molt més equitatiu que el tradicional els rols de gènere segueixen molt presents.

Teresa, 30 anys, estudis universitaris

"Creo que... soy un poco militante con esto de lo igualitario, quizá me marca también mi trabajo y mis intereses de investigación [ríe]. Creo que soy un poco pesada, o sea, le tengo un poco, siempre estoy ahí, ¡ja raya! [ríe] Pero... bueno, creo que soy bastante flexible por otra parte, aunque soy pesada, luego cedo si tengo que ceder y creo que soy comprensiva, a veces igual, eso, demasiado militante, a veces a lo mejor, necesita más mi apoyo o que le entienda ciertas cosas, y yo estoy ahí ciega con el esto, esto va aquí. Soy muy organizadora también porque el tipo de... el estilo de vida que llevamos con la niña, no tenemos ayuda de ningún tipo, los dos trabajando. Pues yo estoy un poco como siempre haciendo funcionar todo y creo que, le pongo demasiada estructura a las cosas, y a él le agobia un poco, pero bueno..."

4.2.5.- Anem pel segon?

Totes les entrevistades es plantegen tenir més fills en un futur pròxim. L'expectativa d'augmentar la família és una tònica constant en tots els discursos tot i que no sempre es coincideix pel que fa el grau d'ampliació. Algunes aposten per la formació d'una família amb dos infants, tot i que en el seu ideal no es descartaria un tercer. Arran d'això la pregunta essencial que ens hem de fer és: perquè dos i no tres si aquest seria l'ideal? La principal motivació per aportar un nou membre a la família, és que el fill actual tingui un germà/ana amb el que poder comptar al llarg de la seva vida. La relació entre germans és molt valorada ja que es defineix com una relació diferent a la resta, un vincle de per vida. Per tant, a l'hora de tenir el següent fill és busca un nou equilibri, constituint l'ideal familiar dels dos fills, com a benefici més per al fill actual que no pas als pares. Tanmateix, aquelles entrevistades que manifesten més obertament el seu instint familiar volen tenir tres fills, independentment de l'opinió de les seves parelles.

Margarita, 33 anys, estudis universitaris

“Porque uno solo... A ver, yo he tenido hermanas y bueno, no me imagino mi vida sin mis hermanas, estando sola, entonces, yo valoro mucho tener hermanos. Entonces dices, al menos tener dos, que dices bueno, entre ellos pues ya tienen... es una relación muy diferente a la que tienes con cualquier otra persona la que tienes con tu hermano o tú hermana sí que, si puedo evitarlo preferiría que no fuese hijo único. Más de dos... pues claro, es complicado, porque ya la economía se resiente más, necesitas más espacio, necesitas más de todo, dices, no... Ahora mismo no nos podríamos permitir tener... que si fuese el caso, pues bueno, haces lo que puedes, dices, supongo que te adaptas a lo que haya”.

Abril, 27 anys, estudis mitjans

“Bueno... hijo único no quiero. Porque yo he tenido siempre a mi hermana y aunque nos llevemos doce años de diferencia, pues la verdad que... ahí está, ¿no? Y la tengo para... ¡para todo! Y.. y yo que sé... mi marido también ha tenido hermanos y vivir con hermanos y tener hermanos pues la verdad que es muy bonito y poder compartir tus cosas y decir pues me voy con mi hermana o me voy con mi hermano, aquí o allí, o tal, pues es bonito”.

Ara bé, a l'hora de plantejar el tercer fill la perspectiva canvia. Les restriccions és fan més fortes. Un cop s'han tingut dos fills aquests ja estan acompanyats i en alguns casos sembla que un tercer aportí més dificultats que no pas beneficis. Segons algunes de les entrevistades dos són sostenibles, tant a nivell econòmic com d'atenció. Una d'elles arriba a afirmar que és un problema d'espai en la llar, ja que dos infants hi caben però tres no. Això dona una idea del nivell d'indefinició en les justificacions per part de les mares sobre perquè es volen quedar amb dos si el que desitgen són tres. De fet tot i que en previsió només volen tenir un fill més no descarten que si la seva situació canviés a millor es poguessin plantejar l'arribada d'un tercer ja fos de manera planificada o accidentalment ja que el principal obstacle que detecten i pel que creuen que no faran aquest pas són les limitacions econòmiques. Tot i això, s'ha de tenir en compte que aquestes declaracions s'han fet des de la perspectiva de mares amb un sol infant i que es possible que amb l'arribada del segon aquestes canviïn.

Inés, 33 anys, estudis universitaris

“Tampoco lo sé. O sea, yo me veo con otro más. Y desp... y entonces a partir de ahí, pensar si me interesa tener más. Mi hermana acaba de tener tres y la veo bastante estresada [risas], entonces, yo creo que con dos, de momento...”.

Elsa, 35 anys, estudis universitaris

Pregunta: “Te gustaría tener dos. ¿Y tú pareja cuántos hijos quiere tener?”

Resposta: “Pues yo creo que dos también, pero a él le gustan mucho los niños,

entonces, por un lado dice des de un punto de vista práctico de poder dedicarles tiempo de poder mantenerlos no se qué, dos, pero luego le encantaría estar siempre rodeado de niños”.

S’ha de tenir en compte que el projecte de família de les entrevistades està recolzat en la visió percebuda de la seva família d’origen. Totes elles tenen germans pel que volen reproduir el model que elles han viscut. Una d’elles que prové d’una família amb tres germans es planteja reproduir aquest mateix model, tot i que creu que el fill mitjà ho passa més malament que la resta, pel que el nombre ideal seria quatre. Veu una gran dificultat en tenir-ne quatre pel que segurament es plantarà amb tres, si es capaç de fer el pas del segon al tercer. S’ha de destacar que fins i tot les que tenen una gran ambició familiar i volen crear una família nombrosa no saben si aquesta serà possible ja que fins que no es trobin en la situació real de tenir un fill més no sabran el que això suposa. A més en aquests casos les seves parelles no són favorables a tenir una família tan extensa pel que aquesta pressió pot fer disminuir el nombre de fills desitjats per a elles.

Isabel, 32 anys, estudis universitaris

“A ver, nosotros somos tres y a mí me parece que es un número guay. También creo que la del medio, o el del medio, lo pasa un poco mal. Entonces a lo mejor cuatro podría ser un número ideal, pero claro, no me planteo tener cuatro ni de coña. Pero tres, sí que es un número que me plantearía. (...) Él me dice, pero ¿estás segura de que quieres tener otro? De momento dos le parece bien. No sé si le plantearía un tercero o... o sea yo ya le he dicho lo de los tres y él me dice que soy una loca. Creo que es algo que hasta que no ves un poco cuáles son tus fuerzas, no... Teóricamente es como fácil decirlo, pero luego ponerte...”

Teresa, 30 anys, estudis universitaris

“Y a nivel familiar, me gustaría, me gustaría haber cumplido mis ambiciones familiares, me gustaría haber tenido tres hijos o cuatro. Es que me gustan mucho los niños. Hombre cuatro, lo veo poco... poco realizable, ¿eh?, pero tres niños sí me haría ilusión. Luego me quedaré con los que pueda pero...”

Si es té clar que es vol tenir un segon fill, per què encara no han fet aquest pas? Les condicions necessàries per a tenir un segon fill són variades. En algun dels casos s’espera a que l’infant actual creixi, ja que encara és molt petit i es vol gaudir d’ell. D’altres estan esperant a trobar una nova estabilitat que els hi faci veure que es pot compaginar la vida laboral i familiar. Una percepció generalitzada és que davant la conjuntura econòmica actual no és el moment més adient per a tenir un fill, pel que es vol esperar a que aquesta millori. En el cas d’aquells que tenen certa inestabilitat laboral ja sigui perquè volen

canviar de feina o perquè la seva parella estigui a l'atur esperen que aquesta situació canvi per tal d'assegurar uns ingressos necessaris per a tenir un segon fill. No obstant, una de les entrevistades afirma que en el moment de tenir a la seva primera filla tampoc gaudien ni d'estabilitat econòmica ni de laboral, però es van decidir a fer el pas, empena que actualment els hi manca.

Ana, 34 anys, estudis universitaris

"Yo esperaría hasta que me encuentre un poco más recuperada (Risas). También que eso, que crezca ella un poco más, yo creo que dos años, que ella tenga dos años. (...) Si, me gustaría volver a, a trabajar, o sea, sentir un poco que soy capaz de, de eso, de compaginar, o sea, buscar eso que quiero de compaginar para después verlo. Aunque después lo vuelva a dejar, pero sentir esa sensación de que sí, de que se puede."

Imma, 31 anys, estudis universitaris

Pregunta: "¿Se te ocurre algún obstáculo que pueda haber en este camino a estos planes de futuro, que impida alcanzarlos?"

Resposta: "Hombre pues, la crisis, el trabajo, que en un momento dado no haya trabajo, sobretodo porque no tenemos ningún trabajo fijo ninguno de los dos. (...) Pues que se estabilice la situación de mi marido, sobretodo, porque la mía, o sea, sé que esto va así, yo tengo confianza en mi jefe, sé que ahora hay dinero de proyectos y que bueno, durante un tiempo, pues no tengo, o sea, no creo que vaya a tener problema laboral, pero claro, mi marido ahora mismo está en paro, o sea, si él tuviera una plaza o si era interino como estaba antes, que le llamaban todos los años".

Un altre dels obstacles als plans de futur és la vivenda actual. Algunes de les entrevistades viuen en una vivenda de propietat amb dimensions reduïdes, el que dificultaria l'arribada d'un nou membre a la família. La solució per a elles és la venda de la vivenda per posteriorment buscar una nova llar on la família pugui seguir creixent. Les condicions econòmiques actuals fan que les entrevistades vegin en el pis de propietat una gran llosa, ja que asseguren que la seva venda és força improbable.

Abril, 27 anys, estudis mitjans

"Yo tengo, mi marido se compró un piso pequeño. Yo he tenido una hija, pero es que estoy en un cuarto, sin ascensor, y con 56 metros cuadrados, ¿cómo voy a formar una familia? porque es que no me da... no puedo sacar metros de ningún lado, ¿no? Y yo que sé... dices, sí, es una ventaja tener un piso comprado, pero... si... si es eso que quieres cambiar, o si tienes el piso que puedes decir, "Bueno este es el piso mío para toda mi vida", tienes algo... el día de mañana, o sea, pase lo que pase, tal y como esto ahora con esto económico....".

Més enllà dels plans familiars, la visió de les entrevistades de com serà la seva vida d'aquí a deu anys reflecteix certa inquietud laboral. Moltes d'elles asseguren que els hi agradaria crear un negoci propi, sense dependre de ningú. La motivació principal és poder realitzar una feina amb la que se sentin satisfetes, amb la que no hagin de rendir comptes a ningú. L'impediment econòmic torna a aparèixer, ja que el context actual no es concep com el més favorable a l'hora de crear un negoci. Per les que no volen crear un negoci propi l'aspiració principal és arribar a un nivell més alt, amb més responsabilitat. Totes dibuixen un futur laboral on estiguin realitzades i on disposin d'estabilitat.

Imma, 31 anys, estudis universitaris

"Muchísimo tiempo llevo pensando en eso, en organizarme por mi cuenta. Que sé que no es algo fácil, que sé que incluso puede tener más problemas que ventajas, pero no sé... la flexibilidad y sobre todo la capacidad de decisión de las cosas, ¿no? de poder establecer tú los criterios, me parece algo, vamos, fundamental y que creo que es además lo que me ha fallado en todos los trabajos, o sea de lo que siempre me he quejado ha sido de... el no poder decidir lo que yo quiero. Poder mandar, vamos."

Margarita, 33 anys, estudis universitaris

"A ver, cambiaría establecerme por mi cuenta, o sea, dejar de trabajar por cuenta ajena que eso es algo que llevo tiempo queriendo hacer. Por lo tanto, en diez años me gustaría pensar que lo habré conseguido. (...) Porque tampoco tengo una ambición de hacerme rica ni mucho menos, es dedicarme a algo que me guste y pues eso que sea mío que no tenga que rendirle cuentas a nadie, ni, ni justificar cuando hago o dejo de hacer las cosas sino a mí misma".

4.2.6.- Un fill, un article de luxe?

Per a les entrevistades no tenir el nombre de fills desitjats és tant un problema demogràfic com social, amb un gran augment de població dependent i on s'espera que aquests infants mantinguin el sistema de pensions tal i com avui el coneixem, com un problema a nivell d'aspiracions personals. El nombre desitjat de fills pot quedar-se sense assolir donat l'endarreriment de l'edat a la primera maternitat. Aquest es produeix a l'existir un desajust entre el moment biològic límit per a tenir fills i el moment laboral viscut per les dones. Si als trenta anys aquestes encara no han arribat a les seves màximes aspiracions professionals, es possible que posterguin l'arribada del seu primer fill per tal de potenciar les seves oportunitats laborals. L'alliberament de la dona permet que aquesta pugui desenvolupar una nova faceta, la professional, introduint-la en el competitiu mercat de treball. L'obertura a noves possibilitats ha fet que algunes dones no es plantegin tenir fills

com una opció vital, prioritzant en un inici la seva formació i posteriorment la seva carrera. D'altres no renuncien a aquesta faceta de la seva vida tot i que han de afrontar certes dificultats dins l'àmbit laboral. Segons una de les entrevistades, vivim en una societat on se sobreposa el valua professional a la familiar, fet que ha produït un descens en la fecunditat.

Isabel, 32 anys, estudis universitaris

“Yo creo que ahora nos encontramos en un momento en el que... en el que las edades se han retrasado un montón, y sin embargo la fecundidad tiene una edad biológica. Entonces creo que la mujer de 30 años, de repente se ve presionada biológicamente, porque tiene ahí un margen de 10 años, pero socialmente no es su momento de formar una familia, o sea, creo que socialmente podría esperar diez y quince años más, porque todavía estás en un momento profesional incipiente, digamos, porque hasta que te asientas más o menos, eso te tirar los veintitantos, tal, a lo mejor es cuando estás empezando tu carrera profesional, a lo mejor es cuando estás empezando a buscar pareja o estás disfrutando todavía.”

A més, ens trobem en un context on els joves posterguen la seva emancipació, triguen a trobar una feina i per tant, fins arribar a l'estabilitat necessària per a formar una família, passa més temps del desitjat. L'endarreriment de la formació de la parella i la maternitat és una mostra visible de com ha canviat el calendari dels joves que cada vegada es perceben més com a “joves perpetus”. Aquests primers aposten per tenir una formació sòlida, augmentant els anys destinats a aquesta, per a després poder accedir a un lloc de treball estable, requisit indispensable a l'hora de plantejar la formació d'una nova llar i amb ella la d'una nova família. Una de les entrevistades assegura que la percepció de la classe mitjana és que s'ha de “guanyar el dret de tenir un fill”, s'han de complir unes condicions necessàries per a que ningú et qüestioni l'accedir al que ella denomina un “article de luxe”, un fill.

Margarita, 33 anys, estudis universitaris

“Yo creo que una parte sí que ha influido, porque a ver, yo tampoco me planteaba tener hijos antes de acabar la carrera, tener un trabajo y demás, esto no, no, hasta que yo no acabe con mi formación y de montarme mi vida como yo quiero ni me planteo de tener un hijo porque te rompe, en este país al menos te rompe completamente, olvídate de acabar la carrera más o menos bien, o de tener un trabajo más o menos bien, si de entrada ya tienes niños pequeños joven”.

Teresa, 30 anys, estudis universitaris

“Y luego yo también creo que hoy en día en España se ha conver... un hijo, se ha convertido un poco en un artículo de lujo, al que te tienes que ganar el derecho de poder acceder, tienes que tener un trabajo estable, una situación tal, haberte currado una carrera, para que como ¡que te dejen!, sino se te va a cuestionar por todas partes

y facilidades cero. Yo lo veo un poco así, o sea, la percepción que tenemos... Hombre a lo mejor tengo un sesgo aquí ¿sabes? de clase media, porque en otros estratos pues se tienen los hijos cuando se tienen y te las apañas, y entre la familia los sacan y se hacen malabares, pero sí que creo que sobre todo entre las clases media hay esta visión también cultural de que se ha... de que un hijo lo tienes cuando tienes la vida hecha y te has ganado un poco el derecho de formar una pareja y esto”.

Una altra de les percepcions de les entrevistades és que vivim en una societat egoista, on els individus només miren pel seu propi bé. Es veu el fill com un cost a nivell econòmic, però sobretot a nivell de responsabilitats i de pèrdua d'oportunitats. Així, un cop presa aquesta decisió, és fa un balanç de si és viable el sosteniment d'un fill, ja que la concepció d'aquest s'ha de fer en termes de despesa. Donada la conjuntura econòmica actual, les entrevistades plantegen com tenir un fill pot provocar una ruptura amb el nivell de vida dels individus, el que fa que aquests ajornin la seva arribada esperant a un context més favorable.

Sofia, 29 anys, estudis universitaris

“Yo creo que por qué la gente lo ve muy complicado no lo que es la maternidad sino que es que las condiciones de vida ahora son muy duras y, luego hay mucha gente, no es renunciar a algo pero evidentemente si tienes un niño pues también tienes que renunciar a una serie de, no es que el niño sean gastos pero evidentemente también implican una serie de, una responsabilidad y que, bueno, que no todo el mundo está dispuesto a, a asumir eso, pero yo creo que sobre todo porque no hay ningún tipo de facilidad ni de ayuda, digo ayudas libremente pero pienso que si se facilitara de alguna manera hubiera alguna mayor conciliación de equis cosas la gente se animaría mas, yo la primera”.

Dins d'aquest context les entrevistades valoren les polítiques de natalitat existents a Espanya com a insuficients. Tot i això, sí que es destaca que s'ha avançat molt en aquest tipus de polítiques, fent-se progressos molt rellevants en les baixes de maternitat i el permís de lactància tot i sent aquests encara insuficients. S'aposta per polítiques no tan econòmiques sinó estructurals. La inversió més sol·licitada per a les entrevistades és aquella que fa referència a la construcció de noves infraestructures com escoles bressol públiques així com l'increment de les subvencions pel que fa al material. Per aquest motiu no és d'estranyar que existeixi una forta crítica a l'anomenat “xec bebè”, instaurat a Espanya entre juliol de 2007 i gener del 2011, que dotava als pares amb 2.500€. Es defineix el xec com una ajuda momentània incapaç de percebre les dificultats que comporta la maternitat més enllà del naixement, ja que és un ajut que s'esgota d'immediat, un simple “pedaç” que era atorgat tant a qui realment el necessitava com a qui no,

independentment de la renda familiar. Les entrevistades consideren que les ajudes haurien de ser proporcionals al nivell d'ingressos de la família i anar destinades als infants i no pas als pares. De fet, una de les crítiques més comuns és que aquests diners podien ser invertits en elements que res tenen a veure amb l'arribada d'un nou membre a la família sinó en el propi benestar dels pares.

Una de les queixes més comuns és la no disponibilitat de places a les llars d'infants públiques. Tot i que la majoria de les entrevistades optaria per portar al seu fill/a a aquestes, molt poques d'elles ho han aconseguit. Es mostra confiança vers la seva qualitat, tot i que algunes de les entrevistades han trobat en l'àmbit privat una major oferta pel que fa als horaris i serveis. D'altra banda, existeix la percepció que portar als nens a les escoles bressol privades és un petit luxe donat el seu cost i la manca d'ajudes existents en aquest àmbit. Fruit d'aquests dos factors, la manca d'equipaments públics i l'elevat preu dels privats, sorgeix la inquietud entorn la promoció de noves polítiques públiques que facilitin l'accés a les escoles bressol a tothom qui ho necessiti. Una de les entrevistades també proposa que es fomenti la creació de llars d'infants en els grans llocs de treball, com els hospitals, que idealment haurien de tenir la seva pròpia pels fills dels treballadors.

Margarita, 33 anys, estudis universitaris

“Si, pedimos plaza en la pública, fue imposible conseguir plaza, eso el primer año, así que buscamos una privada que nos gustara. El segundo año sí que conseguimos plaza en la pública pero... pero bueno, ya se conocía todos los niños, las maestras, el niño iba muy contento a la guardería y, por suerte también, la dueña de la guardería nos dio cierta flexibilidad económica y al final le dejamos en la misma, y allí está. Que fue privada, cogimos la privada. No también la privada porque tienes un poquito más de margen, porque la pública como es pública y tienen la clientela asegurada, en verano cierran, cierran mucho antes, abren después, te obligan a hacer adaptación, o sea, esto de que vas un día, solo una hora durante una semana, dices hombre, las vacaciones laborales no dan para dos meses de... de cierre de guardería, o sea que la privada... A parte de que... tú luego cuando son más grandes tienes los casales en verano y demás, bueno, nos iba bien.”

Pel que fa a la conciliació laboral existeix la percepció que tot i existir polítiques que donen suport a les reduccions de jornada i les excedències, aquestes finalment es queden en paper mullat, ja que només una minoria de la població pot acollir-se a elles donada la precarització del mercat de treball. Per aquest motiu una de les entrevistades proposa promulgar lleis que evitin la discriminació per reducció de jornada o aplicar-les amb més rigor en el cas que ja existeixin.

Teresa, 30 anys, estudis universitaris

“Y veo un problema muy grande además... las ayudas ya, hasta como están en el papel, no son suficientes. Más que las ayudas económicas que yo creo que no sirven para mucho... el tema de la baja, los derechos laborales, de protección a la maternidad, bueno que no pierdas el empleo por ser madre, etcétera. Hasta en el papel me parecen insuficientes, pero bueno, dada la situación que hay, pues no tengo ninguna esperanza de que esto mejore. Entonces, lo que sí que te diría es que creo que hasta esto es más grave, porque la mayoría de la gente en edad de tener hijos hoy en día, tiene un trabajo precario, que no te da derecho a este tipo de ayudas. Bueno, a la baja de maternidad sí, pero a las excedencias... sí, muy bonito en el papel, pero si no eres funcionaria, prácticamente, nadie se puede coger una excedencia, la reducción de jornada igual, es que yo misma con un contrato temporal en un principio tendría en teoría derecho a una reducción de-- pero no puede ser, o sea, todos entendemos que esto no puede ser, ¿sabes? Ese tipo de... que en realidad los derechos son hasta menores de los que hay.”

L'atenció dels infants en els seus primers anys de vida és essencial. Les entrevistades proposen un model que faciliti la conciliació laboral i familiar equiparant els horaris escolars amb els horaris laborals. Una altra de les possibles solucions és concentrar l'horari laboral al matí, fent-lo més intensiu. A nivell d'ajudes l'Estat hauria de donar suport tant a l'individu com a l'empresa, ajudant a aquesta última a trobar una persona per a substituir a l'embarassada durant el període en que estigui de baixa i no només cobrint el seu sou. Aquesta mesura hauria d'ajudar a canviar la mentalitat empresarial que veu a la dona embarassada com un problema, eliminant la percepció que arran de l'embaràs la dona corre el risc de ser acomiadada.

Finalment, es dona molta importància a les baixes per maternitat i paternitat. Una de les sol·licituds de les entrevistades és que la baixa per paternitat augmenti per a que el pare pugui implicar-se més durant els primers mesos de vida de l'infant, ja que aquests són especialment esgotadors. Així doncs, s'hauria d'igualar la baixa de paternitat amb la de maternitat sense haver de triar quina es vol realitzar, és a dir, sense que aquestes fossin excloents. Segons una de les entrevistades igualant les baixes s'aconseguiria eliminar la discriminació laboral, ja que la baixa l'agafaria l'individu independentment de quin sexe tingués. Per a ella l'ideal és el model suec on cada parella es pot repartir els divuit mesos de permís segons ho convinguin. Tanmateix, en l'estadi previ al naixement, s'hauria de donar una millor cobertura a l'embarassada, des del primer moment de la concepció la seva salut hauria de ser prioritària, ja que d'ella també dependrà la del futur de l'infant. Per aquest motiu una de les entrevistades proposa donar-li tanta o més importància a aquest primer període de la gestació equiparant-lo amb el tram final.

Teresa, 30 anys, estudis universitaris

“¡Uy! ¡Cómo me gustaría! Yo pondría, primero, la baja compartida. O sea, más que compartida, baja parental para hombres y mujeres, pon cuatro meses por ejemplo, para cada uno, o sea, lo que hay ahora. Hombre yo por mí lo extendería pero...(…) No, yo pondría para cada individuo, porque creo que esto evitaría muchos problemas de discriminación laboral. Si un hombre también va a ser padre, también se va a coger su baja. Nada de que las mujeres... Yo pondría una baja para cada individuo, pues cuatro meses, o tres, hasta los que fueran necesarios, pero que cada uno tuviera su parte y ya entre los dos, pues sumas seis y ya es una cosa razonable”.

5.- Conclusions

En aquest treball s’han analitzat els discursos de mares joves referents als obstacles als que s’han enfrontat arran de la seva maternitat, tant en l’àmbit domèstic com en el laboral, així com les seves intencions a l’hora d’ampliar la família. Sens dubte la maternitat ha canviat les percepcions de les entrevistades en enfrontar-se a una nova realitat quotidiana. Aquestes asseguren que una dona pot ser feliç sense viure en parella o tenir fills, però les aquí entrevistades han optat per la construcció d’una família, el que ha fet augmentar la seva realització personal. Destaca la doble pressió que la societat exerceix sobre les dones vers a la maternitat. Per una banda, les entrevistades s’han sentit empeses cap a la cura del seus fills, sent aquesta una vessant de la seva vida a la que havien de respondre gairebé com si fos obligació exclusiva de la mare. Sota la seva percepció tant el pare com la mare haurien de fer-se responsables dels fills, invertint temps de qualitat al seu costat. D’altra banda, també observa el judici que la societat realitza vers aquelles dones que decideixen no tenir fills i no aconsegueixen un gran èxit laboral, pel que són qüestionades en “perdre’s” aquesta vessant de la seva vida. La inversió de temps en el desenvolupament de la carrera professional contribueix a l’endarreriment de la fecunditat i en últim extrem, a la infecunditat. En els discursos de les entrevistades podem identificar certa preocupació vers al calendari de la maternitat. Tot i que elles encara són joves i ja han optat per a la maternitat, destaca la visió de com a determinada edat “el rellotge biològic” pressiona a les dones per a que es decideixin a ser mares o renunciïn definitivament a aquesta opció. Totes elles s’han decantat per a fer-ho, a vegades sense ser conscients de les renúncies que aquesta opció implicava. En molts casos l’estratègia de conciliació amb la vida laboral no ha reeixit com elles esperaven. Es remarca així, com arran de la maternitat s’inicia la competència entre el temps familiar i laboral, deixant de banda, segons la concepció de les mares, aquell temps vinculat a l’oci.

Totes les entrevistades creuen en un model igualitari tant pel que fa a la distribució de les tasques de la llar com en l'accés al mercat de treball, però en realitat poques aconsegueixen complir aquest model ideal. En la majoria dels casos són elles les que arran de l'arribada del seu fill/a i degut a la manca de suport institucional i d'ajuda per part de les seves parelles en l'àmbit familiar, han hagut de renunciar a part de la seva jornada de treball per tal de respondre a les noves necessitats familiars, generant alts costos indirectes per a elles. Si bé no s'observa que aquest patró sigui aplicable als homes, ja que ells no han fet cap renúncia arran de la seva paternitat. D'altra banda, s'ha observat com tot i la pretensió inicial en la distribució equitativa de les tasques de la llar, aquesta no es produeix. La justificació més comuna per part de les entrevistades que tenen una elevada càrrega en aquest tipus de tasques és que la seva parella no disposa de temps suficient per a realitzar-les en arribar de la feina. Pel que podem afirmar que els rols de gènere segueixen vigents dins de la llar, en contraposició a la igualtat experimentada en altres àmbits com l'educatiu. No obstant, la queixa més habitual per part de les entrevistades no és la manca d'ajuda per part de les seves parelles, sinó la seva actitud vers a les tasques que s'han de realitzar. Aquesta sembla ser passiva, responent al model *breadwinner*, en el què l'home és el màxim sustentador de la llar i no participa en l'activitat domèstica. Tot i que l'actitud no és la més adequada, les entrevistades reconeixen la participació de les seves parelles, molt sovint davant dels seus requeriments. Així, destaca com els rols tradicionals segueixen existint dins de la família, l'home és l'encarregat de treballar i la dona de realitzar les tasques de la llar, afegint-se a més, la doble càrrega del treball, ja que són elles les que han de compaginar les dues facetes i intentar equilibrar-les.

Les dificultats de conciliar la vida laboral i familiar és un fet al que totes les entrevistades s'han d'enfrontar. Aquestes no han observat la comprensió que esperaven per part de les seves empreses ja que han posat obstacles en les seves pretensions inicials de conciliació, el que és una mostra de la cultura empresarial existent. En l'àmbit laboral l'home té un rol molt marcat, ja que no s'espera que després de la seva paternitat desitgi reduir la jornada; tot i així en un dels casos, quan una de les parelles va optar per aquesta opció ell va ser acomiadat, mostrant-se el rol que esperava l'empresa que aquest desenvolupés. Aquesta concepció coincideix amb les prioritats dels homes, ja que majoritàriament no estan disposats a renunciar al seu vessant professional. Si la igualtat a nivell laboral fos completa, i tant l'home com la dona poguessin optar a les reduccions de jornada o altres tipus de prestacions laborals vinculades amb la conciliació, l'equitat dins de la llar

augmentaria al disposar els dos membres de la parella de suficient temps per realitzar les tasques anteriorment anomenades, alliberant parcialment a la dona de la doble carrega que suporta actualment al compartir aquesta amb l'home.

En conclusió, a nivell macro, tal i com s'exposava en la introducció teòrica, la vida familiar i laboral a Espanya continua sent fortament incompatible, doncs la primera adapta horaris i altres temporalitats al model de mestressa de casa, i el treball continua amb una jornada contrària a la dedicació a altres activitats externes a la feina com la família.

Un dels principals problemes que impedeixen una bona conciliació és el desajust existent entre l'horari laboral i l'escolar, pel que les entrevistades proposen diverses solucions com l'aplicació d'una jornada intensiva, que eliminaria els problemes de desigualtat i els hi permetria conservar el sou íntegre, o la flexibilització del treball tant pel que fa a horaris com a organització. Donat aquest desajust, i tal i com postula el model familiarista, les famílies d'origen de les entrevistades segueixen sent un suport essencial en alguns dels casos, mostrant-se el paper dels avis desigual. No obstant, aquest recolzament no és suficient per impedir la renúncia a part de la vida laboral de les mares, reduint l'horari, les responsabilitats o les oportunitats laborals. La manca de suport institucional pel que fa la cura dels fills és un altre dels elements destacats. Les entrevistades reclamen un augment en les ajudes públiques, no en l'àmbit econòmic sinó en l'estructural, com la construcció de noves llars d'infants. Així, amb una major cobertura de l'estat de benestar es trencaria amb el règim familiarista apostant per noves ajudes per a la cura dels infants i dependents.

En altres paraules, el règim de benestar a Espanya està basat en la família i en la divisió de rols entre gèneres, ja que és la dona l'encarregada de tenir cura dels fills, sense que existeixin polítiques públiques efectives ni d'ajut a aquesta tasca (com una escolarització pública de 0 a 3 anys) ni que pretenguin empènyer als pares a la participació activa i equilibrada en l'àmbit públic.

Tot i les múltiples dificultats i obstacles a les que les nostres entrevistades s'han enfrontat, aquestes asseguren que volen seguir ampliant la família amb un o més infants. Això refuta la nostra hipòtesis inicial que postulava que enfront a les noves condicions observades per l'arribada del primer fill les mares decidirien no augmentar la família. Els resultats obtinguts identifiquen un fort desig de tenir una família de com a mínim dos infants, en alguns casos el nombre ideal s'amplia fins a tres. La principal motivació és donar un germà al fill actual, ja que la relació entre germans està molt valorada per les entrevistades. S'ha de recordar que la mostra està formada per dones amb germans, pel que la reproducció del

seu model familiar anterior es fa patent. En futurs estudis es podrien analitzar les intencions reproductives d'aquelles dones sense germans per tal de veure si aquestes també s'ajusten a aquest ideal. D'altra banda tot i que el desig de les entrevistades consisteix en que la família segueixi creixent observen diferents condicionants que fan que l'arribada del segon fill s'ajorni: condicionants econòmics (crisis actual), condicionants de parella o personals (precarietat laboral o manca d'estabilitat), condicionants institucionals (espera de millores en la protecció social) o condicionants temporals (el fill actual encara és massa petit). Al postergar aquesta decisió és possible que en alguns casos aquest segon infant no arribi mai. Seria interessant seguir els casos estudiats i en un període de cinc anys tornar a entrevistar a aquestes mares per saber si el seu desig de fer augmentar la família s'ha complert o ha quedat relegat en un segon terme i si és així, quins han estat els obstacles identificats.

Una altra de les possibilitats d'investigació és analitzar les perspectives dels homes envers els desitjos de paternitat, les prioritats i els obstacles en la conciliació, ja que en aquest treball d'investigació només s'han inclòs les opinions de les dones però en el projecte inicial si que s'han realitzat entrevistes a homes amb les mateixes característiques. D'altra banda, seria interessant ampliar la mostra amb dones que hagin cursat estudis inferiors, analitzant quin és el seu model ideal de família i comparant si aquest es correspon amb el de les nostres entrevistades d'estudis mitjans i superiors, així com quines condicions necessàries i quins obstacles perceben les dones amb estudis baixos a l'hora de ser mares. Tanmateix, la mostra també podria complementar-se amb aquelles dones de més de quaranta anys, i per tant amb el seva vida reproductiva acabada, que no han tingut fills, per tal de examinar si senten que han renunciat a quelcom pel fet de no haver estat mares i què les va portar a prendre aquesta decisió.

Referències bibliogràfiques

- ADSERÀ, A. (2005). "Differences in desired and actual fertility: an economic analysis of the Spanish case". *IZA Discussion Paper*, 1584.
- ALABART, A.; CABRÉ, A.; DOMINGO, A.; FABRÉ, A.; STOLCKE, V. (1988). "La cohabitación en España. Un estudio en Madrid y Barcelona". *Estudios y Encuestas*, 8. Madrid: CIS.
- BECKER, G. (1981). *Tratado sobre la familia*. Madrid: Alianza Editorial
- BERNARDI, F.; REQUENA, M. (2003). "La caída de la fecundidad y el déficit de natalidad en España". *RES. Revista Española de Sociología*, 3, pp. 29-49.
- BONGAARTS, J. (2001). "Fertility and Reproductive Preferences in Post-Transitional Societies". *Population and Development Review*, 27, pp. 260-281.
- DEVOLDER, D. (2010). *Anàlisi de la fecunditat a partir de l'Enquesta demogràfica de Catalunya 2007*. Barcelona: IDESCAT.
- DOMINGO, A. (1988). "Tenir o no tenir fills: és aquesta la qüestió?". *Papers de Demografia*, 27. Bellaterra: Centre d'Estudis Demogràfics.
- ESCOBEDO, A. (2008). "Políticas de licencias paternales y de atención infantil para los menores de tres años y sus familias: el caso español en el contexto internacional". *Colección: Estudios de Hacienda. Instituto de Estudios Fiscales*, pp. 161-183.
- ESPING-ANDERSEN, G. (1999). *Social foundations of postindustrial economies*. New York: Oxford University Press.
- FLICK, U. (1998). *Introducción a la investigación cualitativa*. Educación Crítica. Madrid: Morata.
- GARRIDO, L.; REQUENA, M. (1996). *La emancipación de los jóvenes en España*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Instituto de la Juventud.
- MCDONALD, P. (2000). "Gender Equity, Social Institutions and the Future of Fertility". *Journal of Populations Research*, 17, pp. 1-16.
- MEIL, G. (1999). *La postmodernización de la familia española*. Acento Editorial, Madrid.
- MIRET, P. (2004). *Emancipació domiciliària, laboral i familiar dels joves a Catalunya*. Barcelona: Observatori Català de la Joventut.
- REQUENA, M. (1997). "Sobre el calendario reproductivo de las mujeres españolas". *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 79, pp. 43-79.
- RUIZ, J.; ISPIZUA, M. (1989). *La descodificación del a vida cotidiana. Métodos de investigación cualitativa*. Publicaciones de la Universidad de Deusto, 7. Bilbao: Universidad de Deusto.
- TOBÍO, C. (2002). "Conciliación o contradicción: cómo hacen las madres trabajadoras". *RES. Revista Española de Sociología*, 97, pp. 155-186.
- THOMSON, E. (1997). "Couple-Childbearing Desires, Intentions and Births". *Demography*, 34, pp. 343-354.

TRINIDAD, A.; CARRERO, V.; SORIANO, R. (2006). “Teoría fundamentada “Grounded Theory”. La construcción de la teoría a través del análisis interpretacional”. *Cuadernos Metodológicos*, 37. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.

VALLES, M. (2002). “Entrevistas cualitativas”. *Cuadernos Metodológicos*, 32. Madrid: CIS.

VOGT, W. (1999). *Dictionary of statistics & methodology: a nontechnical guide for the social sciences*. US: Thousand Oaks.

Annex

Taula 1A.- Codis Atlas.ti, nombre de cites segons entrevistades

Codis	Ana	Margarita	Inés	Abril	Isabel	Teresa	Imma	Clara	Elsa	Sofia	Total Cites
Aportació teòrica parella	1	1	1	1	0	2	0	1	1	0	8
Baixa paternitat	1	0	1	1	2	1	1	0	0	1	8
Breadwinner	3	3	3	1	1	1	2	2	2	1	19
Canvis per fer aug fecunditat	1	0	1	0	0	1	1	1	0	0	5
Cap de setmana	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Causes baixa fecunditat	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	11
Comprensió cap	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	3
Condicions per 2n fill	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	7
Condicions per tenir	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	7
Conseqüències baixa	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Construcció parella	1	2	2	2	2	3	1	2	2	2	19
Cuida dels fills	1	1	2	4	3	4	1	1	1	1	19
Definició feminitat	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	8
Definició masculinitat	1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	7
Deixa treballar per fill	2	1	1	1	2	1	2	2	1	1	14
Desig deixar feina per fill	1	2	2	2	2	2	1	1	2	0	15
Distribució tasques llar	2	2	2	1	1	3	2	3	2	1	19
Dona ideal	1	0	1	2	1	1	1	1	1	1	10
Edat maternitat	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Entre setmana	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Expectatives maternitat	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	11
Feina actual	1	0	1	0	2	1	2	1	1	2	11
Feina anterior dona	3	1	1	1	0	0	0	0	1	0	7
Feina d'aquí 10 anys	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	11
Feina futur	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	3
Feina home	3	2	1	1	1	1	2	2	2	1	16
Futurs fills	2	2	3	2	3	3	3	2	3	1	24
Guarderies i externs	1	2	1	2	3	1	3	1	1	1	16
Home ideal	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	8
Ideal laboral per conciliació	1	2	1	1	1	2	0	1	1	1	11
Ideal parella	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	5
Maternitat infant -3	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1	13
Matrimoni	1	2	1	2	1	3	2	1	2	1	16
Millora per maternitat	1	0	1	1	1	2	1	0	1	1	9
Millores per parella	2	1	1	0	1	1	1	1	0	1	9
Monoparentals	2	1	0	1	1	1	1	1	0	0	8
Necessitats afectives	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	8
Obstacle plans futur	1	1	1	2	1	0	2	1	1	1	11
Obstacles/renuncies parella	1	0	2	0	2	1	1	1	1	1	10
Percepció convivència	1	1	1	2	0	1	0	1	1	1	9
Percepció home "amo de casa"	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	12

Codis	Ana	Margarita	Inés	Abril	Isabel	Teresa	Imma	Clara	Elsa	Sofia	Total
Prioritats homes	2	0	0	1	2	3	0	2	1	0	11
Quan tenir el segon	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	3
Relació companys de feina	0	1	2	0	1	1	1	1	1	1	9
Renuncies per maternitat	1	0	1	1	2	1	1	0	3	1	11
Residència 10 anys	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	3
Rol gènere al treball	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Salari dona més alt	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	9
Si no tingues parella	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	8
Suport familiar cura	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	11
Tipus de mare, autodefinició	1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	7
Tipus individu dins parella	2	0	1	0	1	1	0	1	1	1	8
Valoració pol natalitat	1	0	1	1	1	2	1	1	1	1	10
Vida plena sense fill	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	12
Vida plena sense parella	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Visió mare treballadora	1	2	1	3	1	1	1	1	1	1	13
Visió pares i amics parella	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	12
Visió pares maternitat	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1	6
Total Cites	69	52	64	60	64	68	60	60	60	54	611

Font: Elaboració pròpia

Taula 2A.- Famílies de codis

MATRIMONI I FAMILIA	PRIMERA MATERNITAT	PATERNITAT
Aportació teòrica parella Construcció parella Matrimoni Millors per parella Monoparentals Necessitats afectives nens Percepció convivència fora matrimoni Si no tingués parella Vida plena sense parella Visió pares i amics parella	Condicions per tenir un fill Edat maternitat Expectatives maternitat Millora per maternitat Renuncies per maternitat Tipus de mare, autodefinició Visió pares maternitat	Baixa paternitat Breadwinner Definició masculinitat Home ideal Percepció home "amo de casa" Prioritats homes Salari dona més alt
MARE TREBALLADORA	TASQUES LLAR	FUTURS FILLS
Comprensió cap Definició feminitat Deixa treballar per fill/a Desig deixar feina per dedicació fill Dona ideal Ideal laboral per conciliació Maternitat infant -3 anys Relació companys de treball Rol gènere al treball Vida plena sense fills Visió mare treballadora	Cap de setmana Cuida dels fills Distribució tasques llar Entre setmana Guarderies i externs Ideal parella Obstacles/renuncies parella Suport familiar cura fill Tipus individu dins parella	Canvis per fer aug fec Causes baixa fecunditat Condicions per 2n fill Conseqüències baixa fecunditat Feina d'aquí 10 anys Feina futur Futurs fills Obstacle plans futur Possibles polítiques Quan tenir el segon fill Residència 10 anys Valoració pol natalitat